

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

 http://republika.pl/niva_bielastok/
niva_bielastok@poczta.onet.pl
niva_bielastok@skrzynka.pl

№ 29 (2410) Год XLVII

Беласток 21 ліпеня 2002 г.

Цана 2,00 зл.

Палёнія не для Беларусі

Беларускай службе V Програмы Польскага радыё (Радыё Палёнія) падграже закрыццё. Заявілі аб гэтым 28 чэрвеня Польскае радыё і Бі-бі-сі, спасылаючыя на выкаванне міністра замежных спраў Владзімежа Цімашэвіча, які на падставе інфармацыі дыпрадстаўніцтваў сцвердзіў, што ў свеце найбольшай папулярасцю карыстаючыя польскія перадачы на мове эсперанта. Міністр не сустрэў таксама ніводнага паліка на Усходзе, які б сказаў, што слухае Радыё Палёнія. Таму, на яго думку, „няма сэнсу выкідаць грамадскія гроши на перадачы, якія не трапляюць да слухача”. Міністэрства замежных спраў, якое курыруе Рыдыё Палёнія і Тэлебачанне Палёнія ды часткова іх фінансуе, намерваецца змяніць формулу вяшчання, напрыклад, распаўсюджаваць перадачы шляхам Інтэрнэт і іншых тэхналогій. У такой сітуацыі рэальнаі стала пагроза ліквідацыі ўсходніх рэдакцый Радыё Палёнія — беларускай, рускай і ўкраінскай. Паводле неафіцыйных вестак, можа гэта адбыцца ў пачатку верасня.

Беларуская рэдакцыя ўзнікла 13 студзеня 1992 г. Цяпер вяшчае яна 4 гадзіны ў суткі, а перадачы можна слухаць на кароткіх хвалях і цераз аудыёканалы спадарожнікавага тэлебачання. Апрача варшаўскага калектыву перадачы дапамагаюць рыхтаваць таксама журналісты з Беластока і Мінска. У перадачах змянчаеца інфармацыя пра польскія шляхі да дэмакратыі і прававой дзяржавы, пра жыццё беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы, выказываючыя польскі і заходні погляды на падзеі ў Беларусі. Як паведаміла Радыё Свабода дырэктар беларускай рэдакцыі Ніна Баршчэўская, дзяячыя актыўнасці слухаюць штотыдзень выходзяць у эфір трох перадачы: „Рэдакцыйная пошта”, „Канцэрт віншаванняў” і праграма, у якой слухачы выказываюць свае погляды на польска-беларускія адносіны.

Задачай ўсходніх рэдакцый Радыё Палёнія, апрача асноўнай — падтрымкі сувязей з палікамі ў краінах Саюза Незалежных Дзяржаў, з'яўляецца таксама ўсталяванне ўзаемаразумення паміж суседнімі нацыямі, у тым ліку паміж польскім і беларускім народамі. Закрыццё беларускай службы на падтрымкі далучэння Польшчы да Еўрапейскага Саюза абліччяе і так сціплы абмен інфармацыяй паміж нашымі дзяржавамі. А яшчэ не так даўно кіраунік польскага знешнепалітычнага ведомства заявірав, што Польшча ў ходзе інтэграцыі з еўрапейскімі структурамі не будзе адварочвацца ад ўсходніх суседзяў, а толькі будзе будаваць мосты і пашыраць інфармацыю.

Віталь ЛУБА

Публіка радасна танцавала пад гукі беларускіх песень разам з выканаўцамі. На здымку — гурт „Крыніца” з Беластока.

Чароўная купальская ночь

Паўліна ШАФРАН

Купальская ночь у Белавежы згуртавала 6 ліпеня каля 6 тысяч людзей. У Белавежу прыехалі не толькі людзі з цэлай Польшчы, але і госці з-за мяжы — традыцыйна беларусы і прадстаўнікі іншых славянскіх народаў (украінцы, расіяне), а нават немцы зацікаўлены культурай „братоў славян” ці групка французаў, якія прыехала ў пушчу ў пошуках „магутных звяроў” і амерыканцы, якія прыехалі ў Гайнайку наведаць сваіх родных. Сваю радасць ад прысутнасці выказвалі яны гучным і заадно адказам на амаль усе мае пытанні словам: „о’кей!”. Бо сапраўды, у гэтым годзе ў Белавежы ўсё было „OK”.

Большасць удзельнікаў Купальской ночы складалі маладыя людзі, якія з’ехаліся ў Белавежу, здавалася б, у пошуках папараць-кветкі. На жаль, былі яны больш зацікаўлены танным півам і іншымі атракцыёнамі, прапанаванымі прадаўцамі цацачных крамак.

Арганізатор імпрэзы — Беларуская грамадска-культурнае таварыства — у гэтым годзе прыемна парадаваў удзельнікамі мерапрыемства. На гэты раз не было доўгіх прамоваў, а гурты, якія прымаўлі ўдзел у канцэрце, спявалі з большай ахвотай, запалом. Толькі два з іх (на жаль, былі гэта гурты арганізатораў — маладэйкі „Каласкі” і старэйшы „Крыніца”) не выклікалі эйфары ў публікі. Прычына гэтаму была празаічная — папросту не было іх амаль чуваць.

Інакш выглядалі выступленні такіх гуртоў як „Прымакі”, „Ас”, „Хлопцы-рыбалоўцы”, „Распісаны Гарадок” і „Арэшкі”, якія разагравалі белавежскую публіку. Да гэтай пары не было

такой сітуацыі, каб выступленні гэтых двух апошніх калектываў заахвоцілі публіку да танцаў. Людзі звычайна слухалі, часам падспеўвалі, а ў гэтым годзе — гулялі! І добра. Гэта абазначае, што гурты шукаюць нечага новага, змяняюцца, пачынаюць спяваць пад публіку, стараючыя наладзіць з ёю контакт. Увагу ўдзельнікаў мерапрыемства прыцягнуў адзін з беларускіх гасцей канцэрта. „Купалінка” і астатнія беларускія песні ў выкананні Якава Навуменкі надоўга астануцца ў сэрцах слухачоў.

Навінкай у гэтым годзе быў сюрприз, якім арганізаторы прыемна парадавалі ўсіх удзельнікаў. Некалькі мінут да поўначы пачаўся паказ феерверкаў і на небе паявіліся цудоўныя вогненнія ўзоры. Амаль дваццаць мінут 6 тысяч народу стаяла нерухома з паднятymі ўгару галовамі і з радасцю ў вачах войкала ад захаплення і громка аплодзіравала.

Надвор’е ў гэтым годзе таксама паспрыяла. Цёплы вечар і адсутнасць камароў (проста сенсацыя!) паўплывалі на тое, што выявілася многа аматараў плавання і вылаўлівання купальскіх вянкоў, якіх майстэрства і прыгожасць выклікала захапленне не толькі ў юнакоў. Былі вялікія, каляровыя вянкі са свечкамі, стужкамі, выкананыя гуртамі, і меншыя, больш сцілія, сплещеныя з палівых кветак дзяўчатаў з публікі. Адны і другія карысталіся вялікім зацікаўленнем.

Арганізаторы ў гэтым годзе пастараўліся запэўніць удзельнікамі бяспеку, наймаючы ахоўнікаў. Удалося гэта амаль цалкамі. Здзіўленне выклікаў толькі факт, што калі дайшло да некалькіх, не-

[працяг ↗ 2]

Хто хоча, той можа ↗ 2

Магчыма, у нечым амерыканскія кангрэсмены, якія распрацавалі і вынеслі „Акт аб дэмакратыі ў Беларусі” на разгляд Конгрэса крыху перастараўліся. Але гэта можа ў нечым тычыцца толькі афішавання дапамогі недзяржайным беларускім арганізацыям фінансавымі сродкамі — сорак мільёнаў долараў на два гады. Бо адразу пачынаеца лік — многа гэта мала?

На грані банкруцтва ↗ 3

Гайнайускае машыннае прадпрыемства „Гамех”, вельмі задоўжанае ў сваіх контрагентаў і банках, апынулася на грані банкруцтва. Задоўжанасць у ЗУС заблакіравала банкаўскія раҳункі і спыніла вытворчасць. Банкі не даюць ужо крэдыт, а большасць работнікаў, у водпушках, чакае вырашэння будучыні прадпрыемства.

Між Беластокам

і Вільняй ↗ 4

У старой Еўропе ўзнінуць цывілізацыйныя калідоры; адным з іх будзе Метрапалітальны калідор: з Брюселя цераз Берлін, Познань, Варшаву, Брэст, Мінск у Маскву. Беласточчына, калі неяк не падключыцца да Брэста, астанеца збоку, апусцее і зарасце лесам. Непатрэбным стане і Беласток...

Беларускае кіно ў Гданьску ↗ 8

На жаль, усе фільмы, хаця рознага часу прадукцыі, спалучала руская мова, што асабліва мясцовымі беларусамі было прыянта адмоўна. Нават фільм „Дзікае паляванне караля Стака”, зроблены на аснове аднайменнай аповесці Уладзіміра Каараткевіча быў рускамоўны.

Бандарскае шчасце ↗ 10

Аб’ект пажадлівасці: чатырохпавярховы гатэль і два гектары зямлі вакол яго. Надзел прымыкае да Семяноўскага вадасховішча. Права арэнды да 2015 года мае Здзіслаў Канікоўскі з Беластока. У сувязі з тым, што пасля таго як у вадзе знайшлі шкодныя водарасці, аколіца згубіла турыстычную прывабнасць, хоча ён пераўтварыць гатэль у Дом сацыяльнай апекі для псіхічна хворых.

Рэгаты, фэст і... ↗ 11

Выстраіліся ўсе самадзейныя фальклорныя калектывы і з песней „Купалінка, купалінка, цёмная ночка” панеслі вянкі на ваду. Вельмі прыгожыя вянкі з валошкі, рамонкаў, ружаў, белай канюшыны, хрызантэмай і іншых кветак, спляцілі дзяўчатаў і жанчыны са Старога Ляўкова і з хору ГДК.

Беларусь — беларусы

Хто хоча, той можа

Адным з апошніх кроўк у спробах не-як паўплываць на паляпшэнне палітычнай сітуацыі ў Беларусі плануюць у недалёкай будучыні прадпрыняць Злучаныя Штаты Амерыкі. Законапраект „Акт аб дэмакраты ў Беларусі” пропанаваны на разгляд Кангрэсу ЗША.

Сэнс гэтага дакумента ў наступным — яшчэ больш ізаляваць беларускія ўлады ад стасункаў з Захадам, а таксама фінансава дапамагчы тым, хто шчыруе дзеля ўсталявання дэмакраты ў Беларусі. Прадугледжваюцца і эканамічныя санкцыі — забарона стратэгічнага экспарту, рознага кшталту пазыкаў і інвестыцый у беларускую эканоміку, скарачэнне гандлю. Мэта ўсіх гэтых дзеянняў, на думку распрацоўчыкаў законапраекта, у дапаможе беларускаму народу ў вяртанні да дэмакратычных нормаў жыцця.

Як лукашэнкаўскія ўлады, так і апазыцыйныя палітыкі не пакінулі гэтых кроўкі амерыканскіх рупліўцаў за беларускую дэмакратыю па-за ўвагай. Рэакцыю першых прадбачыць не цяжка — зноў пачувацца выказванні аб двайных стандартах у палітыцы і ўмяшальніцтве ва ўнутраныя справы сувереннай краіны, а таксама фінансаванні апазыціі. Што ж тычыцца іншых, то тут сітуацыя выглядае вельмі неадназначна і нават крыху смешна.

Дэмакратычная апазыція ў сваёй палітычнай барацьбе заўсёды апелявала да сусветнай супольнасці, слушна кажучы аб знявазе ў Беларусі элементарных нормаў дэмакраты і правой чалавека. І рабіла гэта па магчымасці як мага гучней, каб быць пачутай усімі, хто мае вуши. І вось, нарэшце, калі на гучныя заклікі пачуўся гучны адказ, некаторыя дэмакраты ажно перапугаліся — а ші не будзе горш? Маўляў, цяпер Лукашэнка з рэальнымі дакументамі на руках лёгка зможа паказаць „прадажнасць” апазыціі і яшчэ больш выкліча нянявісць да яе з боку ўласнага электарату. Да дэмакраты ў ледзьве не будзе прылеплены мянушка „ворагаў наро-да”, якія „кормяцца” з рук „заакіянскіх імперыялісташ” і распачнеца новы віток цкавання іншадумцаў. Увогуле, калі вызначаць рэакцыю некаторых людзей, што называюць сабе дэмакратамі, да гэтага „Акта” адным сказам, то яна ў наступным — дзякуючы вялікім, але не трэба!

Магчыма, у нечым амерыканскія кангрэсмены, якія распрацавалі і вынеслі „Акт аб дэмакраты ў Беларусі” на раз-

гляд Кангрэса крыху перастараліся. Але гэта можа ў нечым тычыцца толькі афішавання дапамогі недзяржаўным беларускім арганізацыям фінансавымі сродкамі — сорак мільёнаў долараў на два гады. Но адразу пачынаеца лік — многа гэта ці мала? Улады, вядома, зреагуюць такім чынам, нібыта такая сума з разраду касмічных. Прадстаўнікі няўрадавых арганізацый, па ўсёй верагоднасці, будуть казаць, што гэтыя грошы падобныя на кашачыя слёзы. У рэшце рэшт, усё звяздзецца да пытання „хто колькі атрымае” і галоўная мэта — рэальнае дзеянне ў дапамозе дэмакратам з боку Злучаных Штатаў пасунецца кудысьці на задні план.

Менавіта ў гэтым, падаеца, асноўная недаробка законапраекта. Недаробка, якую з лёгкасцю можна выправіць, пакідаючы памер фінансавай дапамогі неакрэсленым і тым самым не даючы Лукашэнку аперыраваць канкрэтнымі лічбамі, бо раней з яго вуснаў неаднаразова чуліся заявы аб фінансаванні Захадам беларускай апазыціі. І няма вялікага страху, што такое прагучыць зноў. Застаецца спадзявацца, што такія выпраўленні будуть зроблены Кангрэсам падчас прыняцця „Акта”.

Што ж тычыцца астатніх палажэнняў законапраекта, то яны, па ўсіму відаць, даюць рэальную прапагандыстычную дапамогу тым, хто ў ёй зацікаўлены і здольны скарыстаць. Гэта заключаеца ў тым, што з'яўляеца яшчэ адна магчымасць у палітычных спрэчках з апалахетамі рэжыму дакументальная пацвярджаць свае словаў аб туپіковасці абранага цяперашніяй беларускай уладай шляху развіцця краіны. Но калі з вышэйшым кіраўніцтвам краіны не жадае нават сустракацца таксама ж кіраўніцтвам іншых дзяржаў, калі замарожваюцца па палітычных прычынах эканамічныя стасункі, вынікам чаго ёсьць пагаршэнне ўзроўню жыцця насельніцтва, то аб гэтым напоўна варта распавядаць выбаршыкам. І распавядаць, імкнучыся набыць сабе большы палітычны аўтарытэт, дзякуючы, вядома, сваёй пазицый, што адрозніваеца ад пазіцыі лукашэнкаўскай ўлады.

Канешне, такія дзеянні варта чакаць ад людзей, якія шукаюць шляхі дасягнення пастаўленых мэт, а не толькі бачаць у любых зменах новыя перашкоды. А менавіта гэтым, на жаль, „хворыя” сёння шмат хто з дэмакратычнай апазыціі ў Беларусі.

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

З беларускага друку

Пра тое ды сёе

Дом міласэрнасці

У Мінску адбылося ўрачыстое адкрыццё Дома міласэрнасці. Як паведамляе „Голос Радзімы”, гэты дзяржаўна-царкоўны аўтэк, узведзены пад непасрэдным патранатам Патрыярха Маскоўскага і ўсіх Русі і Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, увабраў у сябе лепшыя рысы праваслаўнай духоўнасці, культуры, міласэрнасці і дзяржаўнага клопату аб людзях. Дом прызначаны для ўсіх: і тых, хто робіць міласць, і тых, каго мілуець... Тут бедныя могуць атрымаць бясплатнае харчаванне, медыцынскую дапамогу. Дзеці ж могуць займацца літаратурай і музыкай. Храм зверху нагадвае самалёт, а прыгледзішся — крыж Еўфрасінні Полацкай. Невызначайны храм, няма такога нідзе.

У час урачыстай цырымоніі Найсвяцейшы Патрыярх уручыў Аляксандру Лукашэнку ордэн Праладобнага Сергія Раданежскага I ступені — узнагароду, якой могуць быць удастоены толькі кіраўнікі дзяржаў і вышэйшае духовенства.

Уік-энд па-беларуску

Модна стала сярод моладзі выязджыць на уік-энд у Вільню, Варшаву ці Піцер. Замежныя туры ў Польшчу (Кракаў, Беласток, Варшаву) і Чэхію (Пра-

га, Карлавы Вары) — самыя дарагія экскурсіі, тым не менш яны вельмі папулярныя сярод моладзі.

„Дурненъкія”

Некаторыя беларусы ніяк не могуць зразумець, чаму людзі бясплатна працујуць, — гаворыць выданаўчы дырэктар Лігі добрахвотнай працы моладзі. — Летась жанчынкі з дзіцячых дамоў так паспачувалі замежным валанцёрам (маўляў, „дурненъкія, а дзе ж вы жыць будзеце, а навошта вам гэта?”), што адна дзяўчына адчула сябе непатрэбнай і з’ехала. А між іншым, добрахвотнікі бясплатна выконваюць туую працу, якую ніхто не хоча рабіць за малы заробак. А яшчэ замежнікам у Беларусі даводзіцца сустракацца з такім цяжкасцямі. Ужо ў аэрапорце на гаротных „нападаюць” жанчыны з беларускіх страхавых кампаній, якія па-англійску не гавораць, але прымушаюць гасцей застрахавацца (хаты, калі замежнікі маюць страхоўкі, якія дзейнічаюць на тэрыторыі Беларусі, нічога афармляць не абавязаны). Ды і на тое, каб зарэгістраваць чужаземца, трапіцца каля тыдня. Часам замежныя валанцёры бяруць з сабой мала грошай (наўнага, думаюць, што Беларусь — краіна бедная і тут усё танна).

Вычитаў Рыгор Лясун

Чароўная купальская ноч

[1 ♂ працяг]

прыемных экспесаў, якія звычайна здраўца на шматлюдных мерапрыемствах, ахойнікі не справіліся з задачай. Гэта аднак не віна арганізатораў, бо гэта не яны адказваюць за персанал ахойнай фірмы.

Купальская нач далей праходзіла пры музыцы гурту „Ас”, які два тыдні раней выдаў чарговую аўдыёкасету і кампакт-диск. Публіка мела магчымасць паслушаць не толькі старыя гіты гурту, але і новыя аранжацыі. Песні з новага альбома „Як што любіш — какай” запалілі сэрцы публікі. Як сказаў лідэр гурту Славамір Трафімюк, „гэта песні нашай маладосці, якія спявалі мы яшчэ так нядына на вячорках у родных вёсках, гэта песні, якія спадарожнічалі нам у най-

важнейшых хвілінах жыцця”. І гэта праўда, амаль усе ўдзельнікі забавы пад адкрытым небам, якія трывала да 4 гадзінні раніцы, не толькі гулялі, але і спявалі разам з „Асам”.

Надзвычайна выглядала плошча, на якой адбывалася Купалле. Пару тысяч людзей радасна танцавала пад гукі беларускіх песен. Прайдзівым аказалася сцвярдженне, што музыка спалучае пакаленні і лагодзіць звычай. Купальская нач была на гэта найлепшым доказам. А ці паявілася ў лесе кветка папараці? Невядома. Можа і так, але людзі былі такія шчаслівія, што нават не шукалі яе... Шкада толькі, што такая чароўная нач бывае толькі раз у год.

Паўліна ШАФРАН
Фота аўтара

Спадару Сяргею Лукашуку,
дырэктару Бельскага дома культуры
шчырыя спачуванні з прычыны напаткаўшага Яго гора
— смерці Маці —
выказываюць бельскія беларускія сябры.

Засцярогі да візавых новаўядзенняў

9 ліпеня ў Пасольстве Рэспублікі Беларусь у Варшаве адбылася прэс-канферэнцыя прысвечаная ўядзенню Польшчай, Літвой і Латвій паянавартасных візавых адносін з Беларуссю.

Напачатак прэс-сакратар пасольства Усевалад Глушкоў зачытаў заяву Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь, у якой выказаны глыбокая занепакоенасць беларускага боку дэнансаваннем Польшчай існуючых дагэтуль дагаворных актаў аб бязвізовым руху грамадзян абедзвюх дзяржаў. Ставіцца закід, што планаваныя Польшчай, Літвой і Латвій новыя меры су-

пярэчаць духу Заключнага акта АБСЕ ад 1975 года і іншых пастаўленых, якія прадбачвалі паступовае спрашчэнне працэдура перасякання мяжаў. Давядзе гэта да заняпаду разнастайных кантактаў між грамадзянамі Беларусі, Латвіі, Літвы і Польшчы, якія фарміраваліся не толькі за апошнія дзесяць гадоў, але і на працягу стагоддзяў.

Беларусь мусіць уводзіць візавы рэжым для польскіх грамадзян па прынцыпе ўзаемнасці, аднак магчымасці таго, кога мерапрыемства аблежаваныя. Беларускі бок будзе шукаць магчымасцей скарыстання міжнародных фондаў,

бо ж гэта не па яго ініцыятыве ўводзіцца новы парадак. Мяркуецца, што на дзень уядзення візавага рэжыму новых абставін поўнасцю не асвоіць не толькі Беларусь, але і Польшча. Варта пры на годзе ўспомніць, што ў праведзеным у ЗША апытаць па Інтэрнэце наконт працы замежных консульств, найвышэйшую ацэнку атрымалі консульствы Рэспублікі Беларусь...

Паколькі новыя абставіны закрануць таксама Украіну і Расію, дык Беларусь будзе супрацоўніца з імі. Існуе прынцып ўзаемнасці, таму за візы будуть плаціць не толькі грамадзяне Беларусі, але і грамадзяне Польшчы. Беларусь ставіцца са зразуменнем да неабходнасці ўядзення візавага рэжыму, аднак лічыць, што ён не мусіць поўнасцю супадаць з палажэннямі з Шэнген. Сённяш-

нія абставіны унікальныя: упершыню новыя абавязкі прымаюць дзесяць дзяржаў, у іх ліку і былыя краіны Савецкага Саюза, якія цесна звязаны з сабою. Парадак уядзення візавага рэжыму павінен быць тэмай перагавораў, каб зарадзальня ў не толькі інтарэсы Захаду, але і паважаць інтарэсы ўсходніх дзяржаў. Напрыклад, можна разважаць аб уядзенні льгот прадстаўнікам нацыянальных меншасцей, каб не аблежаваць іх культурных і сямейных контактаў.

У мінулым годзе беларускія консульствы ў Польшчы выдалі 5,4 тыс. візаў, а за той жа час грамадзяне Беларусі атрымалі 24 тыс. візаў. На працягу мінулага года 5,2 млн. грамадзян Беларусі прыїзджаюць у Польшчу і 1,6 млн. чалавек заехаюць з Польшчы ў Беларусь.

Аляксандар Вярбицкі

Польска-расійскія справы

Не можам жыць побач сябе — мысім жыць разам. Гандаль з вялікім усходнім рынкам з'яўляеца сёння маствацтвам.

18 чэрвеня г.г. па ініцыятыве Згуртавання Польшча-Усход у рэстаране „Белая ружа” ў Гайнаўцы адбылася сустрэча прыватных прадпрымальнікаў з Бельскім Гайнаўкі з Паўлам Максіменкам, гандлёвым саветнікам Расійскага пасольства ў Варшаве. Присутнічала каля 200 чалавек, у тым ліку шмат гайнаўскай моладзі.

Збігнёў Бэрэза з Краёвай управы Згуртавання Польшча-Усход сказаў, што пра вартасць польскага імпарту з Расіі вырашае не кемлівасць польскіх негацыянтаў ці імпартёраў, але цэны на сусветных біржах. У 1992 г. Польшча экспартавала ў Расію тавары вартасцю 723 млн. долараў, а ў мінульым годзе — за 1 058 млн. долараў. Апошні вынік напалову горшы ад паказальніка польскага экспарту ў Расію за 1997 год, калі расцэньвалася, што ён яшчэ на 45% меншы ад таго патэнцыяльнага, які вызначаў попыт на польскія вырабы; мова тут адно толькі пра тавараабарот, пра паслугі ці рух капіталаў не згадваючы. Цяперашняя сітуацыя складаеца так а не інакш не таму, што польскія прадпры-

мальнікі няўмелыя на ўсходнім рынку, а таму, што не атрымоўваюць яны падтрымкі з боку дзяржавы. Здавалася б, што нашаму супрацоўніцтву павінна спрыяць геаграфічная блізкасць, але і тут здараюцца такія кур’езы, як з бульбаю. Расіяне, не могуць дагаварыцца з палякамі, імпартавалі бульбу з Партугаліі: у Маскве прадаваліся памытыя і перабраныя кілаграмовыя торбачкі з партугальскай бульбай.

Прыходы расійскай дзяржавы не паменшалі з рэдукцыяй падаткаў, а пра гэта ж гавораць і польская прадпрымальнікі. У Расіі малыя і сярэднія фірмы плацяць па 6% падатку; магчыма дойдзе да таго, што польская прадпрымальнікі будуць рэгістрація свае фірмы ў Калінінградзе.

Вялікім нашым недахопам з'яўляецца і тое, што не ўмеем выкарыстаць выпускнікоў ВНУ з усходу. Сёння ў многіх маскоўскіх вучэльнях штудзіруюць навучэнцы з цэлага свету, м.інш. з Германіі, ЗША ці Італіі, затое няма там палякаў. Шасцярых маладых палякаў, якія ў Маскве засвойваюць дыпламатычныя веды, гэта прыватна пасланыя туды дзеці тых бацькоў, у якіх іншае меркаванне, чым у Міністэрстве нацыянальных меншасцей. Цяперашняя сітуацыя складаеца так а не інакш не таму, што польскія прадпры-

мальнікі няўмелыя на ўсходнім рынку, а таму, што не атрымоўваюць яны падтрымкі з боку дзяржавы. Здавалася б, што нашаму супрацоўніцтву павінна спрыяць геаграфічная блізкасць, але і тут здараюцца такія кур’езы, як з бульбаю. Расіяне, не могуць дагаварыцца з палякамі, імпартавалі бульбу з Партугаліі: у Маскве прадаваліся памытыя і перабраныя кілаграмовыя торбачкі з партугальскай бульбай.

Прыходы расійскай дзяржавы не паменшалі з рэдукцыяй падаткаў, а пра гэта ж гавораць і польская прадпрымальнікі. У Расіі малыя і сярэднія фірмы плацяць па 6% падатку; магчыма дойдзе да таго, што польская прадпрымальнікі будуць рэгістрація свае фірмы ў Калінінградзе.

У медыях многа гаворыцца, што ў Расіі і Маскве нічога добрага не дзеецца. Але чаму там прысутныя такія фірмы, якіх няма яшчэ ў Варшаве? Чаму там інвестыцыі пад’ём, а ў нас ён ужо астыў?..

Саветнік Павел Максіменка расказаў, як выглядае Расія і куды яна імкненца.

Віцэ-прэзес Ваяводскай управы ПСЛ Мікалай Яноўскі наракаў, што няма ў нас лобі па супрацоўніцтве з Усходам, і яшчэ раз выказаўся за ажыўленне сеяноўскай чыгункі.

Нараваўскі войт Якуб Садоўскі даў прыклад „Пронару”, які дабіўся вытворчых поспехаў. Адначасна войт па-

ставіў закід, што расійскі бок не выяўляе, якім вырабамі ён зацікаўлены.

Мар’ян Вярцінскі, які шмат гадоў займаўся гандлем з Усходам, сказаў, што сёння гэтая дзейнасць з'яўляеца мастацтвам і нельга чакаць, што той вялікі рынак дасць нам гатовы пералік сваіх патрабаванняў; сёння галоўнай проблемай з'яўляеца не вытворчасць, але продаж тавараў! А Польшча сёння прыйгрывае на Усходзе з іншымі дзяржавамі, бо нашы палітыкі адварнуліся ў той бок плячыма. Нашы ўлады многія гады не змаглі падпісаць дамоўленасцей аб міжбанкаўскім супрацоўніцтве, а б узаемным прызнанні вытворчых нормаў. У нас ёсьць козыр — культурная блізкасць, але і гэта можам змарніцца.

Далейшая частка спаткання адбылася ў Парыеве, у агратурыстычным гаспадарстве Зіновія Галёнкі. Гаспадар падзякаваў прысутным за прыбыццё і адначасна выказаў шкадаванне, што не знайшоўся дзеля гэтага час у некаторых прадпрымальнікаў і ў бурмістра Гайнаўкі.

Гайнаўская сустрэча разглядалася як уступ да наступнай сустрэчы прадпрымальнікаў з Бельскім Гайнаўкі з расійскімі прадпрымальнікамі. Спадар Галёнкі прапануе залу ў сваёй „Белай ружы” для бясплатнага ладжання такога роду мерапрыемстваў. Раней прадбачваемая сустрэча з беларускімі прадпрымальнікамі не адбылася.

Міхал Мінцевіч

Пратэст у справе выбарчых акруг

Беларускія і праваслаўныя арганізацыі пратэстуюць супраць падзелу Падляшскага ваяводства на выбарчыя акругі для самаўрадавых выбараў, паколькі абмяжоўвае ён выбарчыя шанцы кандыдатаў ад меншасці асяроддзяў і супрэчыць еўрапейскай канвенцыі аб ахове нацыянальных меншасцей. Нясправядліві падзел закрануў галоўным чынам Бельскі, Гайнаўскі і Сямятыцкі паветы.

Радныя Гайнаўскага павета на нечарговай сесіі 5 ліпеня г.г. вырашылі абскардзіць у Падляшскага ваяводскага выбарчага камісара пастанову Ваяводскага сейміка аб падзеле Падляшскага ваяводства на выбарчыя акругі, у адпаведнасці з якой Гайнаўскі павет будзе ў адной акрузе з Беластокам, Саколкай і Монькамі.

Радныя ваяводскага сейміка Аляксандра Сяліцкі пайнфармаваў, што маршалак Падляшскага ваяводства Слава-

мір Згжыва прэзентуючы праект падзелу Падляшскага ваяводства на выбарчыя акругі, які пазней быў прыняты гласамі радных АВС і ПСЛ, не кансультаўваў яго ў камісіях і аргументаваў яго толькі лічбамі насельніцтва і колькасцю мандатаў у паасобных акругах, не ўлічваючы нацыянальныя і канфесійныя чыннікі. Паводле Гайнаўскай рады, прыняты падзел Падляшскага ваяводства на выбарчыя акругі ў дачыненні да

Гайнаўскага павета парушае інтэрэсы беларускай меншасці, пражываючай у павеце, робячы немагчымым вылучэнне прадстаўнікоў меншасці ў выбарах у Ваяводскі сеймік, не даючы ім роўных шанцаў з іншымі жыхарамі ваяводства. Згаданая пастанова супярэчыць гісторычнай спадчыне беларускай нацыянальной меншасці, духу дэмакратыі і талерантнасці і парушае Агульную канвенцыю Рады Еўропы аб ахове нацыянальных меншасцей ад 1 лютага 1995 г. і ратыфікованую польскім урадам 10 лістапада 2000 г. 4 артыкул гэтай канвенцыі накладае на краіны абавязак прымаць неабходныя меры дзеля падтрымання ва ўсіх праявах эканамічнага, грамадскага, палітычнага і культурнага жыцця поўную і сапраўдную роўнасць паміж асобамі, што належаць да нацыянальной меншасці, і асобамі, якія належаць да большасці. Рада Гайнаўскага павета прапануе спалучыць у адну выбарчую акругу Гайнаўскі, Бельскі і Сямятыцкі паветы.

Бурмістр Кляшчэляў Аляксандр Сяліцкі патлумачыў, што стварэнне адной акругі з Бельскага, Гайнаўскага і Сямятыцкага паветаў будзе немагчымым з-за недастатковай колькасці насельніцтва (у трох паветах жыве 170 тыс. жыхароў, а для стварэння самай меншай пяцімандатнай акругі трэба больш за 200 тыс. людзей). Раіў ён, каб Рада Гайнаўскага павета да скаргі не далучала сваёй прапановы, бо аб гэтым павінен вырашыць ваяводскі сеймік.

Радныя былі пайнфармаваны аб магчымых варыянтах вырашэння справы. Але паколькі 8 ліпеня г.г. Падляшскі ваяводскі выбарчы камісар адхіліў пратэсты лакальных самаўрадаў, у тым ліку і гайнаўскага, справа трапіць на разгляд у Дзяржаўную выбарчую камісію, а магчыма што і ў Сейм. Радныя Гайнаўскага павета разлічваюць на спалучэнне ў адну выбарчую акругу тэрыторый Гайнаўскага, Бельскага і Сямятыцкага паветаў.

Аляксей МАРОЗ

На грані банкротства

Гайнаўскае машыннае прадпрыемства „Гамех”, вельмі задоўжанае ў сваіх контрагентаў і банках, апынулася на грані банкротства. Задоўжанасць у ЗУС (Установе сацыяльнага страхавання) заблакіравала банкаўскія раҳункі і спыніла вытворчасць. Банкі не даюць ужо крэдыт, а большасць работнікаў, у водпушках, чакае вырашэння будучыні прадпрыемства. Хаця вырабы машыннага прадпрыемства карыстаюцца попытам, а контрагенты гатовы ўплаціць частку грошай за гайнаўскую прадукцыю, кіраўніцтва прадпрыемства апасаеца браць задатак, ведаючы, што пойдзе ён на аплату падаткаў для ЗУС, а не на аднаўленне вытворчасці. Апошнім часам па ініцыятыве судовага выкананіцца, які ажыццяўляе маёмынскія спагнанні, у лакальнай прэсе паявіліся

аб’явы аб продажы

транспартных машын „Гамеху”.

— Без транспарту цяжка будзе праду-

ваць машыны. Хаця ёсьць заказы, няма грошай на аднаўленне прадукцыі. Апошнім часам узніклі на Гайнаўшчыне новыя прадпрыемствы, якія хочуць увайсці на наш рынок. Хочуць яны рэалізаваць заказы нашых контрагентаў з дапамогай прадпрыемстваў з-за ўсходніх мяжы, — інфармаваў анатанімны работнік „Гамеху”. — Гледзячы на вытворчасць лепши быць прыватным прадпрыемствам, бо тады лягчэй можна было б прадукаваць і прадаваць. Аднак для часткі рабочых гэтага абазначала б звальненне з працы. Пасля прыватызацыі калі павалы працаўнікоў страціла б работу.

Калектыў прадпрыемства „Гамех” выступіў да Гарадской рады з просьбай

прадаваць прадпрыемства.

Папрасілі яны ліквідаваць або растэрмінаваць сплату задоўжанасці па падатках, дапамагчы атрымаць крэдыты, пасадзейнічаць рэкламе і продажу прадуктаў. Разлічвалі яны таксама на куплю гарадскімі ўла-

дамі непатрэбных прадпрыемству ўчасткаў. Але бурмістр задэклараў толькі адтэрміноўку сплаты падаткаў (300 тысяч зл. у год). Няма практикі, каб горад паручаў крэдыты прадпрыемствам, таму не плануецца такая дапамога. Іншыя формы дапамогі будуть разглядацца Управай горада.

— Звяртаемся мы да гарадскіх улад, турбуючыся за сем’і працаўнікоў. У нашым прадпрыемстве працуе больш за 200 чалавек, што складае калі 1,5% занятых ва ўсёй Гайнаўцы. Зваленне нашых рабочых будзе мець вялікі ўплыў на ўзоровін беспрацоўя ў горадзе, — заклікаў у час сесіі Пётр Маркевіч. — Зараз не ведаєм планаў нашага кіраўніцтва адносна рэструктурызацыі прадпрыемства.

Прадстаўнік ваяводы Антоні Стакоўскі паведаміў, што прадпрыемства не можа разлічваць на дапамогу ваяводскага бюджету з-за юрыдычных прычин. Цяпер вядзецца

перападлік маёмысці прадпрыемства

з мэтай яго прыватызацыі, паколькі з’яўляеца яно яшчэ дзяржаўнай улас-

насцю. Новы дырэктар прадпрыемства „Гамех” Бернард Жылік пацвердзіў, што яно моцна задоўжанае, а на складах ляжаць гатовыя варасы падзелу на 3 млн. зл. і абыцаў намагацца працаць іх. На яго думку, прыватызацыя ў час фінансавых складанасцей будзе неспрыяльнай. Аднак па прычыне кароткай сваёй працы (каля 2 тыдняў) не патрапіў прадставіць канкрэтных плаўнай выратавання прадпрыемства. Старшыня клуба радных БНВК і працаўнік „Гамеху” Міхал Байко заклікаў радных дапамагчы прадпрыемству і прапанаваў стварыць адмысловую камісію Рады горада для ратавання прадпрыемства. Радныя прапанову не падтрымалі і справу фінансавай і арганізацыйнай дапамогі прадпрыемству перадалі Управе горада.

Найбольш рэальнае формай прыватызацыі „Гамеху” можа стаць яго продаж. Ужо ў ліпені пачненца прыватызацыйны працэс. Большасць рабочых „Гамеху” з неспакоем чакаюць рашэння.

Аляксей МАРОЗ

Між Беластокам і Вільняй

5 і 6 ліпеня г.г. у Беластоку адбылася міжнародная канферэнцыя на тэму „Транс-гранічнае самаўрадавае супрацоўніцтва на тэрыторыях пражывання беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы і Літве”. Канферэнцыю, спансараўваную Еўрапейскай камісіяй, ладзілі беластоцкі Цэнтр грамадзянскай адукацыі Польшча-Беларусь і віленскі Цэнтр „Дэмакратыя для Беларусі”. Канферэнцыю меў удастоіць прысутнасцю маршалак Падляшскага ваяводства Славамір Згжыва, аднак такое не збылося і можна лічыць, што ў чарговы раз пан маршалак сваёй адсутнасцю выказаў істотнае меркаванне на разгляданую канферэнцыяй тэму. Прыйсунчалі затое галоўным чынам прадстаўнікі самакіравання з Літвы і Беласточчыны ды беластоцкія вучоныя.

Уладзімір Хільмановіч, дырэктар гродзенскага аддзялення Самаўрадавага фонда імя Льва Сапегі, адзначыў, што ў Беларусі самакіраванне практычна не існуе. Нейкае ўяўленне аб самакіраванні мае мо каля 5% насельніцтва краіны; гэта чынавенства і актыўсты грамадскага руху. Нейкі зрух у бок самакіравання пачынаўся пры Кебічы, але з прыходам Лукашэнкі да ўлады і ўстанаўленнем ягонай вертыкальнай чыноўнікі мясцовых саветаў самі не могуць прынесьці ніякага рашэння без адабрэння зверху. Дарэчы, самакіраванню не спрыяе і адміністрацыйны падзел Беларусі, напрыклад, Ашмянскі рэгіён падпарадкованы Гродзенскай вобласці без якога-колечы аргументавання.

Згаданы Ашмянскі рэгіён стагоддзямі, у tym ліку і ў савецкі час, быў звязаны з Вільняй. Беларуска-літоўская мяжа ў савецкі час была толькі адміністрацыйнай граніцай, яна не выконвала бар'ерных функцый. Людзі з Ашмян ці Ліды працаўвали ў Вільні; так было на ўсёй літоўска-беларускай мяже. Сітуацыя змянілася ў 1991 годзе, калі літоўска-беларуская граніца атрымала бар'ерныя харктары. Прыгрнічныя гміны апынуліся на перыферыях, новыя раздзяляльныя функцыі, дзяржаўнай ужо, літоўска-беларускай граніцы спынілі міграцыю і выкарыстанне памежных рэурсаў. Напрыклад Друшкенікі, які ў савецкі час былі квітнеючым курортам, сёння пражываюць праўніцкія заняпад — тут найбольшое ў Літве беспрацоўе парадку 30%.

На другім канцы беларуска-літоўской мяже знаходзіцца горад Вісагінас. Гэта спецыфічны горад. Пабудова яго пачала ся 10 жніўня 1975 г. у чыстым лесе з мэтай пасялення там персаналу Ігналінскай АЭС, адлеглай ад горада на дзесяць кіла-

метраў. Кіраўнічыя кадры для электрастанцыі былі прывезены з Москвы, а іншыя рабочыя з'язджаліся з усяго Савецкага Саюза. Шмат людзей, каля 15%, прыехала і з Беларусі, асабліва з недалёкіх ваколіц Відзія і Браслава. Сёння Вісагінас (у 1977-92 гг. Снечкус) налічвае каля 33 тысячы жыхароў, аднак іх будучыня бесперспектыўная. У сілу міжнародных ававязанасціў літоўскіх улад у недалёкай будучыні Ігналінская АЭС будзе закрыта. У савецкі час літоўцы складалі каля 7% насельніцтва горада, сёння іх 15%; Вісагінас з'яўляеца адзінам горадам у Літве, дзе назывы вуліц двухмоўныя. Раней жыхары горада не думалі пра сваю нацыянальнасць, сёння, з прычыны недалёкай ліквідацыі іх працоўных месц, сталі яны прыгадваць свае вытокі. У гэтым напрамку задзейнічаў і Дэпартамент нацыянальных меншасцей літоўскага ўрада, які ў 1991 годзе заснаваў Цэнтр нацыянальных культур у Вісагінасе. Хаця вяртгацца на радзіму ніхто з беларускіх выхадцаў не хоча з прычыны вялікай розніцы ўзроўняў жыхароў, аднак у 1991 годзе паўстала Таварыства беларусаў Вісагінаса. Стала працаўваць таксама нядзельная беларуская школа, дзе навука адыбываецца два разы ў тыдзень у памеры шасці гадзін. Праграму для вясмігадовага навучання, якая ахоплівае вывучэнне беларускай мовы, літаратуры, гісторыі, этнографіі і песні, апрацавала настаўніца Таццяна Хлус. У гарадской школе таксама навучаецца беларуская мова ў класах колькасцю каля дзесяці вучняў, але гэта выклікае напружанні сярод настаўнікаў, бо іншыя навучаюць класы па сорак вучняў. У згаданых школах беларускую мову вывучаюць галоўным чынам дзяяцеля таго, каб пасля паступіць у беларускія вучэльні, дзе студэнты з дыяспары вучыцца баёсплатна. У Літве не ўсе багатыя і не ў змозе вучыцца за гроши; паводле некаторых меркаванняў у пачатковыя школы не ходзіць каля 50 тысяч дзяяцей з прычыны беднасці, бо не маюць нават у што апрануцца... За мінулыя два гады 18 выпускнікоў з Вісагінаса дасталіся ў беларускія вучэльні, аднак беларускія ўлады ставяць пытанне спынення цяперашніх практыкі ў адносінах да дыяспары.

Беларуская грамадскасць Вісагінаса не мае вялікага ўплыву на тамашнія ўлады. Калі яе прадстаўнікі звярталіся з нейкімі сваімі патрабаваннямі, ім адмаўлялі тлумачачы, што зараз іншыя нацыянальнасці таксама нешта захочуць, а рэурсаў жа ўсім не хопіць. Тады 75 нацыянальных арганізацый горада аўтадаліся ў Агульны савет развіцця горада, які, аднак, не зай-

маеца вузкімі праблемамі, але агульнымі. Для прыкладу: Вісагінас знаходзіцца ў прыгрнічнай зоне, горад патруліраваўся, наведваліся павінныя быў афармляць пропускі, быў рэжым. Агульны савет стаў хадайнічаць за адмену рэжыму. І рэжым адміністратара, горад стаў адкрытым. Але тады вырасла злачыннасць, паявіліся наркотыкі, паявіліся самагубствы. У такіх абставінах Агульны савет стаў хадайнічаць у Вільні за вяртанне рэжыму і горад зноў уключылі ў прыгрнічную зону.

Беларусы Вісагінаса кандыдавалі ў органы мясцовага самакіравання але без практычнага выніку. Тады перасталі яны займачца выхадам у структуры ўлады, толькі засяродзіліся на лабіраванні. Ёсць органы і рычагі, ёсць людзі, якія спрыяюць іх патрабаванням.

Згаданае раней навучанне беларускай мовы ў дзяржаўнай школе адыбываецца на аснове парытэтнай між літоўскім і беларускім ўладамі. У Беларусі працујуць трохлітоўскія школы: у Рымдзюнах (Астравецкі раён), Пелясе (Воранаўскі раён) і Мінску. Такім чынам мінскія ўлады могуць аказваць ціск на шматлікія аспекты дзяйніцтва беларускіх школ у Літве, у tym ліку і на падборку кадраў; ўлады літоўскага школьніцтва ахвотна карыстаюцца падказкамі мінскага рэжыму, даглядаючы, каб не навучалі патрыятычна настроеныя настаўнікі. Беларускім школамі ў Літве апякуецца Зтуртаванне беларусаў Літвы, якое шыльна супрацоўнічае з беларускім пасольствам. А пасольства Беларусі ў Вільні, як сказаў Алег Аблажэй, з'яўляеца варожай установай, адкуль не чакаць дапамогі. Ды і ўсе беларускія дыяспары наканаваны на выжыванне без дапамогі з боку тытульнай дзяржавы. Быў нацыянальны ўздым, калі прыядзіць міністр Краўчанка, але калі за беларусамі перастала заступацца іхняя краіна, тады і з імі перасталі лічыцца. Літоўскае тэлебачанне раней рабіла 20-хвілінны перадачы на беларускай мове, пасля 15-хвілінныя, цяпер 10-хвілінныя...

У Вільні пасольства Беларусі з'яўляеца пастаянным гостем у школе. У віленскай школе мала вучняў, м.інш. па прычыне „тутэйшай” нацыянальной свядомасці ды і дырэкцыя рэкамендуе вучыцца па-літоўску. У Вільні, дзе пражывае каля 30 тыс. беларусаў, у беларускі клас прынята ў мінулым годзе восем вучняў — абыцілі ім падарункі. Далі пластмасавы мяшочак, алоўкі і сыштак. У той час палякі набралі дзесяць класаў — польскія пасольства дало ім падручнікі, маліянкі і сышткі на цэлы год! Сёння для запа-

лячвання не трэба легіянеру з ксяндзом: хопіц паслаць у школы Святога Мікалая крыху багацейшага за Дзеда Мароза. Як заўважыў Алег Мінкін, калі б польскай меншасці ў Літве забраць падтырмку з Польшчы, яна расплылася б. Польскай мове вучачца таксама, каб можна было выехаць у Польшчу, выйсці ў іншы свет. Марыюш Кавальскі з Польскай акадэміі навук заўважыў, што ў савецкі перыяд у Астрасецкім раёне Беларусі рэзка ўпаў пракцэнт насельніцтва, якое дэкларавала польскую нацыянальнасць.

У Вільні працуе Кафедра беларусістыкі Віленскага педагогічнага універсітэта, таксама на парытэтнай аснове. Яе выпускнікі не надта могуць разлічваць на працу, але штудзіруюць там грамадзяніне не толькі Літвы, але і Беларусі ды дзяці беларускіх выхадцаў у Вялікабрытанію, Іспанию і інш. Беларуская мова навучаецца паводле методыкі для замежных студэнтаў, бо многія з іх яе не ведаюць. Сёння Кафедра беларусістыкі, якая вядзе наўкувае даследаванне Віленскага раёна, хоча ўзбагаціць шансы сваіх выпускнікоў і думае ў праграму студыяў уводзіць элементы практычных навук...

На канферэнцыі гаварылася не толькі пра беларускую жыццё ў Літве, гаварылася і пра нашу Беласточчыну, асабліва ж пра нашы перспективы тут. Перспективы тыя надта трывожныя. Цяперашняя пенсіянерная сістэма будзе ствараць што-раз большы абшар беднасці ў нас. Сённяшня паказальнікі беспрацоўя быццам у нас меншыя, чым у цэлай Польшчы, але гэта вынік спосабу падліку; реальная беспрацоўя на Беласточчыне большая, чым у цэлай краіне, з якой за мяжой працуе каля 800 тыс. грамадзян. Пра яго пераадольванне не згадваецца ў шумнай стратэгіі развіцця ваяводства, а свет ужо прымяняе новыя формы змагання з ім, якія, агульна кажучы, зводзяцца да рэдукцыі коштаў працы. Аджывае традыцыйная форма працоўнай дамовы: на неабмежаваны час па восем гадзін у кожны будні дзень з водпушкам і г.д. У ЗША і на заходзе Еўропы ўводзяцца новыя формы працы: тэлепраца, праца па тэлефоне, пазычанне працаўнікоў, раздзел пасады і зарплаты між некалькімі работнікамі і г.д. Да таго ж наступае канцэнтрацыя вытворча-паслуговых працэсаў: цэнтр цывілізацый пакідае Атлантыку і перабіраецца на Ціхі акіян. У старой Еўропе ўзікнуць цывілізацыйныя калідоры; адным з іх будзе Метрапалітальны калідор: з Брюселя цераз Берлін, Познань, Варшаву, Брэст, Мінск у Москву. Беласточчына, калі неяк не падключицца да Брэста, астанецца збоку, апусціце і зарасце лесам. Непатрэбным стане і Беласток...

Аляксандр Вярбицкі

Вачыма паліяка

У нацыянальным лесе

У апошні час генеральны дырэктар Дзяржаўных лясоў і галоўныя захавальнікі прыроды падпісалі пагадненне, у рамках якога Белавежская пушча мае быць нацыянальным лесам. З запэўненнем дырэктара Лясоў Януша Давідзюка вынікае, што г.зв. адміністрацыйны статус Пушчы не зменіцца. Запаведнік ахопіць 10 тысяч гектараў. Справа ва ўзнайленні пушчанскага харктара гэтай землі дадаванай тэрыторыі. Што важна з пункту гледжання жыхароў Пушчы, дырэктар Давідзюк запэўніваў:

— Справа ў тым, каб вялася нацыянальная палітыка здабывання драўніны мясцовай грамадскасцю.

Можна ў гэтай дэкларацыі дашукацца папрайдзе толькі аднаго. Хоць пала ідэя ахаплення тэрыторыі Нацыянальнага парку ўсёя Пушчы, то іншымі спосабамі будзе абмежаваны збор драўніны ды ляс-

ных пладоў і г.д. Успамінаючы аб адпаведным пункце закона, які мае трапіць пад ахапленне ў час прац Сейма, ні дырэктар Дзяржаўных лясоў, ні галоўныя захавальнікі прыроды не краналі пытання, адкуль узяць гроши на кампенсацыі ўжо не столькі для саміх жыхароў, але для пушчанскіх гмін, якія страдаюць з прычыны пашырэння запаведніка і стварэння нацыянальнага лесу прыбытак ад лясного падатку. Прыглядаючыся праекту будучага бюджету, падобна, які і сёлета, і ў 2003 годзе ўрад будзе прымушаны ашчаджаць на ўсім, а я міра ды золата з кадзілам даў бы таму, хто пераканае мяне ў тым, што міністэрства фінансаў не будзе зрэзываць такіх выдаткаў, якія капменсацыі за страту гмінамі прыбытку ад ляснога падатку, ужо не гаворачы тут пра гроши для звычайных людзей.

А, калі ўжо пра гроши... Нічога не прадказвае, што меншасць арганізацій (друг, імпрэзы і г.д.) атрымаюць грошай столькі, як прынамсі ў гэтым годзе, значыць, у шмат раз менш чым дагэтуль. Не толькі тому, што такі праект настолькі эканомны, як і ахавязаючы цяпер, паспей падрыхтаваць перад адыхадам міністр фінансаў Марэк Бэлька, а яго наследнік Гэзгаж Калодка не намерваецца нічога змяніць. Грашыма (абмежаваным), якія трапяцца да меншасці, будзе распарацца міністр культуры. Нават калі даб'еца ён у час бюджэтных дэбатаў урада нейкіх „перасоўак” для свайго ведамства, дык яны, яў гэтым упэўнены, пойдуць на патрэбы кінематографіі, бо з інчым іншым, здаецца, як толькі з фільмам культура новаму міністру Вальдэмару Дамброўскому не асацыюеца. Так прынамсі вынікае з яго выказванняў пасля назначэння. Генеральна, прадказанне браку грошай ўсё паяўляецца ў ягоных дэкларацыях. Мае ён, здаецца, усё зрабіць, каб прыватны мецэнат успамагаў культуре. Не вельмі я такое ўя-

ляю. Як, вось, міністр Дамброўскі будзе хадзіць ад банка да банка, ад фірмы да фірмы і намаўляць іх выкласці касу на такое ці іншае мерапрыемства. Нічога іншага ён зрабіць не можа — не ў змозе законна-адміністрацыйным шляхам загадаць прадстаўнікам бізнесу спансараўнне. Нават калі будзе такім чынам таптаць дарогі па гроши, то і так, як казаў Ленін, на кіно, наймагутнейшую зброю.

Міністр Дамброўскі можа яшчэ вярнуцца да старое думкі: дабравольнага падатку грамадства на культуру. Улічваючы, аднак, дзяцей, пенсіянероў, грамаду беспрацоўных (якія ўжо не ўзбяжаваюць сябе), а і большасць узяглага грамадства, грошай з такога падатку хопіц на адну, можа, якія дзве пастаноўкі, от, хоць бы твораў Сянкевіча.

Так, вось, у мяне склалася ўражанне, што лепш не будзе. І нават у Белавежскай пушчы не варта хавацца, бо г

„Бачы́гү́ долю́ ў родным народзе”

Ты ад народу і ты сам — народ.
К. Буйло

„Сусветная паэзія ведала нямала народных заступнікаў, тых, што ў роспачы, у слязах маліліся за народ. Купала, аўтар „Жалейкі”, меў шмат супольнага з імі. Але ў тым, як ён маліўся, чаго прасіў для народа, ярка выявіўся беларускі паэт, чалавек з інтэрэсамі, трывала замацаваны мі як за самым вялікасным (існаванне народу як нацыі), так і за самым будзеным, практичным, сённяшнім”. (Р. Бярозкін „Свет Купалы”).

Паказальны ў гэтым сэнсе верш Я. Купалы „Акоў паломаных жандар”, напісаны 5 чэрвеня 1926 года і надрукаваны ў газете „Савецкая Беларусь”. (Гэты твор выкрослены з літаратурнай спадчыны паэта, хоць здаецца, што напісаны ён сёння):

Акоў паломаных жандар,
Сыцінем зарыўшыся ў нары,
Сядзіць расейскі чынадрал,
„Слуга оцечаству, цару”.

Ён сыніць былу моц і шыр:
Цары, царыцы, цэрквы, трон,
Пагромы, катаргі, Сібір...
О, Русь, Прымі раба паклон!

Табе такой слу́жыць па гроб
Ня кіну я, і „расцярзаць”
Ня дам дзяржасці, „оплот”,
Цябе, „единую”, о, „маць”!

Здарма-ж двуглавы твой арол
Праз векі ў кіпцюрах тримаў
Мільёны ўбогіх хат і сёл,
Рабоў мільёны?.. Нездарма!

У твой ланцуг былі, о, Русь,
Упленены з усіх бакоў,
Украіна, Польща, Беларусь
І сонця іншых „языкоў”.

Гэта толькі трэцяя частка верша — пачатак. Уесь твор напісаны гэтак жа гнеўна. Словы абурэння паэта — за варожасць да беларускай мовы. У гэтым — уесь Купала: „Душой я вольны чалавек

І гэткім буду цэлы век” („Песня вольнага чалавека”).

Адзін з першых пакладзеных на музыку вершай Купалы „А хто там ідзе?..” па праву лічыцца гімнам беларускага народа. Каб толькі гэты твор належай пяру паэта, варта было б услыціць яго, як сапраўднага патрыёта зямлі беларускай. (Прынёс жа Багрымаў верш „Зайграй, зайграй, хлопча малы...” сусветную славу невядомаму кавалю з Крошына).

Яшчэ ў далёкім чэрвені 1912 года на свяце Купалля ў Вільні шырока і велічна гучала гэта песня. „Падплываючы да Замкавай гары, хор, — успамінала П. Мядзёлка, — спявае „А хто там ідзе?..” Песня гучыць так урачыста, так сімвалічна, што нельга стрымаць слёз. З берагоў даноніца гучны волескі.

— Ура-а! Слава беларусам! — такім воклічамі з берагоў праводзіць нас ледзь не ўся Вільня.

Уражанне было надзвычайнае! Дух зайлама, грудзі разрываліся ад паўнаты паучыцця, і толькі ў песні вылівалася тое, што не мясцілася ў сэрцы...

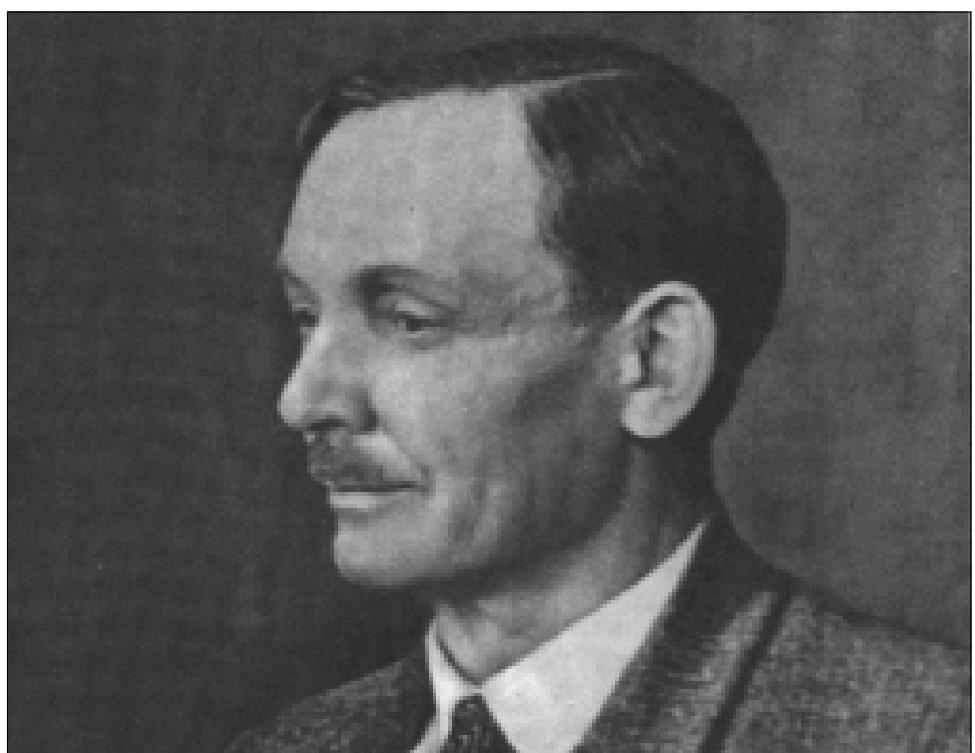
Так „ад самага пачатку сваёй творчай дзейнасці Янка Купала свядома прыняў на сібе ролю не толькі нацыянальнага паэта, але і ролю ідэйнага правадыра беларускага народа, непахіснага змагара за ягоную лепшую будучыню й яго натхненнага прапорка”. (Ст. Станкевіч).

Сапраўды, перачытваючы Купалу, не перастаем здзіўляцца пастаяннаму жаданию паэта служыць сваёй творчасцю роднаму народу, Бацькаўшчыне.

Буду пець не за славу, праз вас абяцаную;
Буду пець, бо люблю свайго краю паляны.
Буду пець, бо люблю свою песню загнаную;
Буду пець, бо мне дар гэты доляй пасланы.

„Купала нібы прадчуваў, што яму суджана стаць заснавальнікам сапраўды вялікай літаратуры, што яму доля вызначыла незвычайны лёс быць народным застуپнікам”. (М. Лазарук).

Кінь сваркі і звадкі, аднэй дзеци маткі —
Мы злучаны думкай аднэй;

Пры згодзе і ладзе ў нас доля засядзе,
Паліцаць і нас за людзей.

„За праўду”

„Мы маем шмат каго: і Багушэвіча з яго ўтрапёной нянавісцю, і Багдановіча з яго ўтрапёной пяшчотай. І ўсё адно Купала застанецца першай нашай любою, нашымі вачыма, нашым сумленнем, нашым вечным жывым сэрцам”.

„І ён вельмі верыў у свой народ. Толькі гэта й дало яму сілу ствараць тое, што ён стварыў, даць нашаму народу, якім усе пагарджалі, песню, слова і мову”. (Ул. Карагаткевіч).

Нехта, напэўна, скажа, што ў нашай літаратуры ёсьць паэты лепшыя за Купалу. Не сумняваюся. Але тое, што рабіў ён, зроблена годна, бо ён „здолеў падняць нацыянальную рэчаіснасць да ўзроўню мастацтва”.

Вам, дарагому, нельга не прызнацца:
Ваш верш вучыў — у горы не маўчы!
За слова не магу не хвалявацца,
Калі яно прыглушана гучыць.

Калісці Вы змяталі перашкоды,
Выходзілі да праўды напрасткі.
Не лёгка быць сіоністам народу,
А Вы такі сіоніст на вякі.

Ю. Свірка, „Ля помніка Купалу”

Вельмі спадзяюся, што сённяшняя вучнёўская моладзь з усёй адказнасцю будзе

вывучаць спадчыну Купалы, а старэйшыя людзі — адкрываць для сябе ўсё новыя і новыя старонкі жыцця паэта, яго творчасці і ўсяго, што напісана аб ім.

І хочацца верыць, што шчымліві-бальчыя слова Пімена Панчанкі не стануть прарочымі:

Родны Янка Купала,
Вы пісалі:

„Я веру, настане...”

Дараіг мой Іван Дамінікавіч,

Не, не настане!

Гэта ўжо не світтанне,

Гэта наша настала змярканне,

Гэта з мовай маёй,

Гэта з песняй маёй

Развітанне.

Лепш няхай будзе так:

На паліцах пад замком ня томяцца —

Ў рукзаку, кішэні і кабіне

Цёлляя купалаўскія томікі

Ў вечным падарожжы на краіне.

А. СЕРБАНТОВІЧ

„Хай вас, Браты Беларусы, не палохае цяперашні бурны крыававы час. Агнём і жалезам куеца моц, гард, доля й воля народная. Праміне віхор, патухнуць пажары, замрэ світ мяча, і настане светлы радасны дзень змучанага, аграбленага народу”. (Я. Купала, 24 чэрвеня 1920 г.). З прамовы на 15-я ўгодкі літаратурнай дзейнасці паэта.

Тамара ЛАЎРЭНЧУК, г. Высокое

У пошуках адукациі

Выпуснікі гімназій і іх бацькі сталі ў гэтым годзе прадметам бюракратычных эксперыментатаў. Хаця кашмар з пошукаў сярэдняй школы набліжаецца ўжо да канца, аднак мала хто зразумеў у чым заключалася сутнасць набору вучняў у ліцэі і якія мэты ставілі сабе аўтары новай рэформы. Адны на пачатку ліпеня не ведалі што рабіць, таму што прынялі іх адначасова ў 5-6 ліцэяў, хаця і не заўсёды былі выдатнымі вучнямі, другія, часам больш таленавітыя, не маглі зразумець чаму нідзе іх не прынялі, хаця таксама запісаліся да некалькіх школ. Нехта стварыў закон, які выдатна спрыяе карупцыі, пратэкцыі і ўсялякім не зусім справядлівым формам павышэння.

Маладыя людзі, якія толькі што закончылі сярэднюю школу, змагаліся за месцы на стацыянарных кірунках вышэйшых установ. На Універсітэце ў Беластоку за адно месец на англійскай філалогіі, сацыялагії, эканоміі змагалася па 5-7 кандыдатаў. Зразумела, што толькі адзін з сямёрок можа атрымаць заліковую книжку, астатнім Універсітэт прапануе вучыцца завочна, за што аднак трэба плаціць немалыя грошы. Свае платныя адукацийныя пас-

лугі ў Беластоку пралануе таксама некалькі прыватных вышэйшых установ. Той, хто мае гроши, можа пачаць навуку дзе толькі захоча. Будуць яго вучыць нават тыя самыя настаўнікі, што працуяць на стацыянарных аддзяленнях. Яшчэ не здадылася ў апошняга гады, каб недзе адмовіліся прыняць студэнта, які гатовы плаціць за навуку. Пасля пяці гадоў адукациі і адпаведных узносіць у фонд школы атрымае ён нават такі самы дыплом, як і яго калегі, якія перамаглі ў час уступнага экзамену. Узвесень адукациі можа, аднак, моцна розніца ад працэсу навучання студэнтаў у стацыянарнай сістэме.

У апошняй дзесяцці гадоў колькасць студэнтаў у Польшчы пабольшылася ў троі разы. Вышэйшыя установы ўзніклі нават у мястэчках, у якіх раней часта не было нават ліцэя. Раней такая форма адукациі называлася курсамі папаўняючымі веды, сёння універсітэцкія настаўнікі кожную другую пятніцу пасля абеду выязджаютць абслугоўваць суботне-нядзельныя павятовыя і гмінныя універсітэты.

За дыплом вышэйшай установы маладыя людзі гатовыя плаціць вялікія грошы ў перакананні, што маючы такую папер-

ку лягчэй будзе знайсці працу. Раней дыплом сярэдняй школы адкрываў дарогу да кіраўнічых пастоў і ствараў магчымасць працы ў адміністрацыі. Выпускнікі універсітэтаў не маглі нават выконваць фізічнай працы, аб чым я асабіста пераканаўся, калі ў 1981 г. хацеў стаць на працу электраманцерам. „Не, вы не можаце там працаўаць, — сказаілі чыноўнікі па арганізацыі працы для выпускнікоў вышэйшых установ. Дзяржава не таму выдатковала гроши на вашу адукацию, каб вы цяпер выконвалі работу электраманцера”. Што было рабіць, трэба было працаўаць настаўнікам, аб чым я ніколі не думаў.

Сёння ў Беластоку пару соцені юрыстаў, эканамістаў, выпускнікоў інстытутаў для кіраўнічай кадры шукае працу. Разам некалькі тысяч магістраў у горадзе гатовых прыбіраць дырэктарскія кабінеты, варыць каву, разносіць піццу па закахах, выконваць кожную працу за некалькі сот злотых. Большая праўдападабенства знайсці працу даюць яшчэ вышэйшыя варшаўскія установы, дзе найчасцей адукациі адпавядае патрэбам рынку. У Беластоку, дзе дамінуе кадра, якая кар'еру пачынала ў пачатку семідзесятых гадоў і жыве ідэямі свае маладосці, студэнты атрымаюць напэўну паўнаценны дыплом, але не трамплін для прызямлення на рынку працы. Сёння патрэбныя

агульныя веды з некалькіх галін. Сацыялістычныя ініцыятывы складанасць сітуацыі, вучыць вузкіх спецыяльнасцей. Большасці сацыялістычнай прафесіі не памяшчаецца на ват у галаве, што атрымаўшы доктарскі дыплом па фізіцы можна вучыць пісіхалогіі ці музыки. Сацыялістычнай адукациі не цярпела эластычнасці, таму ў сацыялістычным і на дадатак клерикальным Беластоку няма і не будзе кадраў здольных арганізаціяў грамадскае жыццё паводле ўзору, якія хадзяць з вялікімі цяжкасцямі, але прысвойваюць, у Варшаве, Познані і Кракаве. Няма і не будзе тут інвестыцый, таму што няма каму іх абслугоўваць. Вяртніне сацыялізму таксама не адбудзеца, а правінціялізму гэта не найлепшшая перспектива маладым пакаленням.

Некаторыя студэнты, быццам інтуїтивна разумеючы складанасць сітуацыі, вучыцца на двух, а некаторыя нават на трох факультэтах. Гэта аднак толькі адзінкі, якія вырашылі прысвяціць гэтым часам жыцця працы дзеля свае будучыні. Адукациі сёння гэта перспектыва свабоды выбару дарогі жыцця. Хто гэтага не зразумее ў адпаведны час, нават не будзе стаяць у месцы, ён будзе рэгрэсіраваць. Цылізацийныя працэсы надта хутка ідзе наперад. Хутчэй чым павінен.

Яўген МІРАНОВІЧ

Кароль Заборскі з Беластока.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Марыся на канікулах

Пасля вернісажа Марыся прыдумала паказаць вясковым людзям спектакль. Сама напісала сцэнарый. Твор атрымаўся жартайлівы і чародзейны. Марыся любіла Бор і ён дарыў ёй натхненне. Яна сабрала дзяцей. На канікулах у Боры пабывалі чатыры дзяўчынкі і трох хлопчыкаў. Яны селі на тоўстай жэрдцы, пад старым дубам. У галлі векавога дрэва гуляў ветрык.

— Будзеш іграць ролю пастушка, — сказала Марыся пяцігадовому Славіку.

У п'есе пад загалоўкам „Прыляцелі ў Бор гусі” выступаў малы пастушок. Ён нібыта пасвіў гусей, хача не зусім пасвіў. Ён пасвіў як чарапунік, ляжаў сабе на зялёной мураўцы і пільнаваў хмурынкі на небе. Калі нейкая хмарка хацела расплысціся ці спалучыцца з сястрыцай, хлопчык даставаў жалейку і задушэўна іграў. Яго гусі, замест швэндаца шнурком, лезці ў шкоду, апавядалі гісторыі, якія пабачылі ў свеце. Не спадабалася гэта ваўку, ён рашыўся на фокусы.

Малы Славік запляскаў у далоні, але хутка абсёў.

— Ёсьць праблема, — засумаваў малы, — я не ўмею іграць на жалейцы.

— Музыка будзе з плэй-бэка, — падкінула думку чарнавокая Ганка.

— То і гусі дурныя атрымаюцца? — наёршыўся Слава. — Я так не хачу!

— Ведаю! — Марыся падкінула думку, — ты не будзеш іграць, ты проста заспываеш.

Думка спадабадася. Славік павесялеў і сказаў:

— Колькі ў мяне часу? Мне ж трэба падвучыцца, гусі не захочуць кружыцца і гергетаць пры абы-якой песні.

Пра іншае дзеци не хваляваліся. Славік меў добры голас, калі плаціці крычаў, чулі яго ў другім канцы Бора.

— А я буду дакучлівым ваўчышчам, — упраслілася Ганка.

Дзяўчынка любіла іграць злосныя персанажы, хача ведалі яе як ветлівую і добрую сяброўку.

— А я мамусяй Пастушка, — адзвалася Кася.

Ёй падабаліся дарослыя ролі. Яна падумала, што пераапранецца за сваю бабулю Дамінку.

Пастаноўка спектакля мела адбыцца ў апошнюю нядзелю канікул, на развітанне.

Увесе паслябедзенны час дзеци ляжалі пад старым дубам і падкідалі новыя думкі да спектакля.

— Славі-i-ik — гусей пільнаваць! — пачулася з агарода бабкі Ліды.

Дзеци запляскалі ў далоні.

— Спектакль пачаўся, — пажартавала Марыся.

ЗОРКА

Даўно-даўно таму, за гарамі, у лесе жыў сабе бедны чалавек са сваёй сям'ёю. У яго была жонка і сямёра дзяцей: трох хлопчыкаў і чатыры дзяўчынкі. Ім усяго не хапала. Таму бядняк рашыў пайсці ў свет шукаць шчасця. Як першага на сваёй дарозе ён сустрэў рыбака. Ён сказаў яму, што шчасце — гэта гроши. Пасля жабрак спаткаў доктара, гандляра і каваля. Усе пайта-

рылі слова рыбака. Калі бядняк спаткаў багатага князя, падумаў, што сітуацыя паўторыцца, але князь сказаў, што шчасце — гэта сям'я. Жабрак зразумеў слова вялікага пана, калі даведаўся, што ён не мае ні жонкі, ні дзяцей. Тады бядняк дацаніў сваё шчасце. Таксама і мы часта не бачым таго што ў нас ужо ёсць.

Аня ІВАНЮК, Гімназія ў Нарве

Два боты — пара

(латышская казка)

Адзін багаты пан так добра ўмей гроши траціць, што неўзабаве ні капейкі ў яго не засталося. Траціць бацька яго навучыў, а зарабляць — не. Вось і пачаў тут пан сабе галаву ламаць, прыдумваць, што цяпер рабіць? Нічога ў яго няма на руках, акрамя лянівай дачкі, як тут выблытаца з бяды? І вырашыў пан аддаць сваю дачку замуж за багатага чалавека — распусціў чуткі, што за сваёй дачкай вялікі пасаг дае.

Але не адзін ён такі разумны жыў у Курземе... Паноў у нас хапала рани — у некаторага пана на абед адна фантазія, а нос усё роўна ўгору задзірае. Вось адзін з такіх паноў прачуў пра багатую нявесту і вырашыў свае справы жаніцьбай падладзіць. Наняў ён прыгожую карэту, добрых коней, кемлівага фурмана

і пaeхаў сватацца: у жываце шчоўкі, ды затое на жываце шоўкі!

Ну, коні не свае, карэта не свая, фурман не свой — паганяй, не стой! Прыехаў жаніх на двор да бацькі няўести, як быццам коней пакарміць у далёкай дарозе. Выйшаў з карэты, аглядаеца. А бацька яму насустрач, пытае, як падабаецца праезджаму тут. Жаніх і кажа:

— У вас, вядома, не так, як у нас, але таксама нішто сабе! У мяне дом такі высокі, што з верхняга паверха чуваць, як на небе анёлы спываюць!

Узрадаваўся бацька, да сябе ў дом запрашае, а сам думае: здаецца, жаніх такі, як трэба! Жаніх у дом уваходзіць, за стол сядзе. Бацька расхвалывае, якая ў яго дачка добрая гаспадыня, частую госця. Той есць ды хваліць. А бацька — на двор, да фурмана:

Вершы Віктара Шведа

Ці дзеци, гэта ўзнагарода?

Маму пытаецца Ягода:

— Дзеци ў сям'і — узнагарода?

— Узнагарода нам, вядома,

Тату яшчэ спытайся дома.

— А мне здаецца, несумненна, —
Узнагарода суціління.

Тата дык хваліцца са смехам:

— А гэта вось мая пацеха.

Складанае пытанне

Настаўніка вучань пытае

На ўроку Божага закону:

— Ці мы абавязак маем

Цалаваць кожную ікону?

— Ікону, згодна з нашай верай,
Цалуем заўжды і ўсходы.

— Тады ж на „Апошнія вячэры”
Можам пацалаваць Іуду?

Ігар СІДАРУК

Маленькая хітруны

Ладу-ладу-ладкі,

Дзе вы, кураняткі?

Можса, у капусце?

Ці накрыў вас кусцік?

Можса, на балоце?

Плачаце ў чароце?

У дуброве заблукалі?

Каршуки, мо, вас падралі?..

Ладу-ладу-ладкі,

За хвастом Піраткі!

Як адзін хлопчык хацеў пад'есці смажанай бульбы

Аднойчы адзін хлопчык, застаўшыся на выхадныя дома самоткім, паколькі бацькі ў гэты дзень паехалі на вёску да бабці агортваць бульбу, а ён не схацеў капёхашца з імі ў зямлі ні за якія гроши, нагуляўшыся ў розныя салдацкі ды шкельцы-дрэльцы, раптам моцна схацеў есці. А паколькі, акром гэтае самае бульбы, у хаце чамусьці нічога не засталося з ежы, дык малец вырашыў хоць як згатаваць яе ды паласавацца такім смакоцтвам. Але напачатку бульбу трэба было абраць, і хлопчык узяўся за вельмі вялізны ваструшчы нож, не ведаючы нават, як ім карыстацца. На вялікае шчасце, усе пальцы засталіся пры ім, і толькі бульбіны ператварыліся ў малюпасен'кія кубічкі й шалупінне. Але тое не спыніла хлапчанё зусім, і ён, запаліўшы плітку, усю на-

рэзку вываліў на патэльню... і адразу пра ўсё паспяхова забыў, паколькі вырашыў абавязкову дастаць з-пад канапы ў любёнага салдацьку. Карацей, пакуль ён яго адтуль даставаў, бульба гэтак жа паспяхова згарэла. А хату накрыў такі страшны куродым, што ад вялікага страху хлапец нават забыўся на ежу і толькі галёкаў: „Ратуйце! Ратуйце!..” И якраз у гэты самуські час вярнуўся ягоныя бацькі з вёскі, але не пазналі абсмаленага сынка ды выкінуў разам з бульбянымі гарэлікамі на сметнік.

Вось чаму ў наступны раз, шаноўныя дзеци, калі вам не захочацца корпацца на агародах, успомніце пра гэтага найняшчаснейшага мальца: а раптам і вас потым выкінуць прэч на сметнік?!

Дзядзечка Сід

Тэатральны калектыв з Орлі.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Уладзімір АРЛОУ, Адкуль наш род

Крылавае стагоддзе

Цяжкія страты

Вайна з Расейскай дзяржавай доўжылася трынаццаць гадоў — ад 1654-га да 1667-га.

Гэта была самая страшная і крылавая вайна за ўсю гісторыю Беларусі. Бітвы, голад і хваробы скарыцілі насельніцтва нашай Бацькаўшчыны ў два разы.

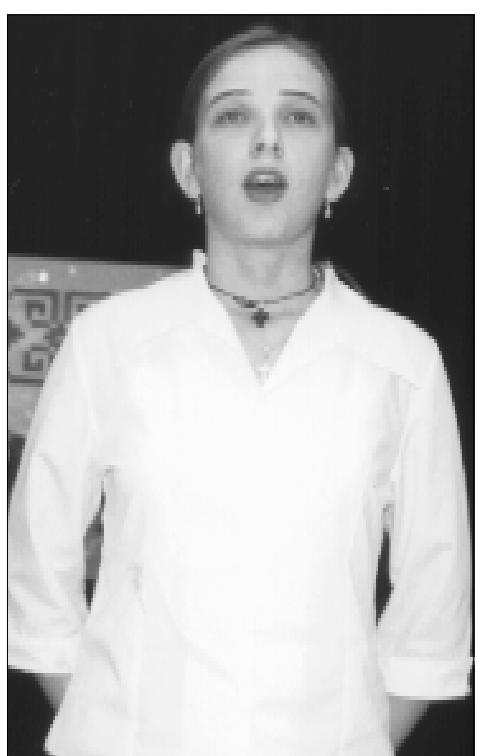
Загінуў кожны другі, а на ўсходзе Беларусі — кожныя восемдзесят чалавек з сотні. Напрыклад, у Полацку перад вайною было болей за 1 500 дамоў, а засталося толькі сто, у Віцебску з 982 дамоў у попел і ў руіны ператварыліся 926. Захопнікі вынішчылі пад корань цэляя беларускія роды.

Беларусь страціла Смаленскую зямлю.

Ад мора пралітай крыўі летапісцы назвалі тыя гады не вайною, а патопам.

Велізарнай і незваротнаю стратай сталі для Беларусі не толькі палеглыя. Сотні тысяч беларусаў вайна назаўсёды адарвала ад родных дамоў і змусіла застасцца на чужынне.

Сярод іх быў і знакаміты сын нашага народа Сімёон Полацкі, якому будзе прысвечанае наступнае апавяданне.

Марта Карцюк, III кл. Гімназіі ў Аўгустове.
Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Польска-беларуская крыжаванка № 29

Запоўніце клеткі беларускім словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

		Ton	X	Natret	Rok	Matnia		Znaczek	
	Usta	Lektor	▶		Góra	▶			
			▼		Strefa	▼			
				Azot	▶				
	Rzym			Azur	▼				
	Wynalazca								
Szept	Nietoperz	▶				Ona	▶		
	Trębacz	▶							
	Akra	▶			Jak	▶	Sad		Ruch
	Pióro						▶		
						Ser	▶		
					Baku	▶			
	Zaklad	▶						X	

Адказ на крыжаванку н-р 25: Саксафон, клан, ліс, цар, канікулы, далакоп, раман, Ас, кара. Клад, кулінар, асілак, Кама, цукар, калона, грып.

— Паслухай, мужык! Ці праўда, што ў твайго пана такі высокі дом, што з верхняга паверха чуваць, як на небе анёлы спяваюць?

А фурман — не дурань быў — кажа бацьку:

— Пра анёлаў нічога не ведаю, на верхнім паверсе ніколі не быў. А з двара неяк бачыў, што курыца на дах узляцела і зоркі на небе дзяўбла. Што праўда — то праўда!

Пан, як ашалелы, бяжыць да свайго госця. Той кажа, што спяшаеца па справе. А якая справа? Сватыца ездзе! Ну, калі сватыца, дык навошта далёка ехаць? І ў гэтым доне добрая нявесты ёсць — сватайся сабе на здароўе! Ды і нач на дварэ — куды цемрай ехаць! Угаварыў пан госця застасца.

Выйшлі яны ўвечары пагуляць. Водзіць пан госця па свайі сядзібе, тое-сёе паказвае. Дайшлі да капусты, а ўжо капуста ўрадзіла такая, што грэх не пахваліць. Жаніх толькі плячамі паціскае:

— У нас такую і капустай не ліцаць. У нас такая расце, што пад адным качаном дванаццаць чалавек ад дажджу хаваеца!

Бацька нявесты зноў да фурмана, як, маўляў, наконт капусты, — ці не прыхлусіў пан? А фурман дымок з люлькі пускае:

— Хлусіць не буду, у гэтым годзе на агародзе не быў. А што праўда — то праўда: летась сарвала ў нас ветрам страху з хлява, дык мы капусным лістом яго пакрылі, і да гэтага часу ляжыць.

Прыводзіць бацька нявесты жаніха на сыраварню. Пытае:

— А яку васу маёнтку сырьі робяць?

А жаніх адказвае:

— У нас сырьі месяць коньмі. Наш сыр і на двор не ўкоціш, такі вялікі!

Бацька нявесты зноў выбраў момант, бяжыць да фурмана запытана, ці не прыхлусіў пан наконт сыроў? А фурман яму:

— Чаго не ведаю, таго не ведаю: на сыраварні ў пана не быў, мне і сва-

ёй работы хапае. А вось на мінульым тыдні паехаў я ў лес дровы секчы, узяў з сабой сырьі кавалак. Прыйшла пара перакусіць, пачаў я сякерай сыр секчы, гляджу — што такоё? — выцягнуў з сырьі цэлага жарабка, ён і да гэтага часу ў мяне ў запрэжцы! Што праўда — то праўда!

Пан бачыць: дзе ўжо яму лепшага жаніха знайсці!

Жаніх пытае — ці пойдзе дачка пана за яго?

— Хацеў бы я пабачыць, як яна не пойдзе! — кажа бацька. — Заўтра хай уборы рыхтуе. Пасля зайдзітра — вяселле!

Добра.

Ранішай жаніх свайму фурману кажа:

— Пакуль мы вяселле будзем гуляць, едзь да майго дома ды нагарадзі з дошак ладную вышку. А як і з цесцем і жонкаю пачнун пад'язджаць, — ты агню падпусці, хай гарыць на ўсю моц!

Сказана — зроблена. Вяселле згулялі. Цесць руکі пацірае, думае, як

лоўка ён цяпер ад даўго пазбавіўся. Муж на жонку паглядае, цесцю ўсміхаецца, таксама рукі пацірае, радуеца таму, што ён ад сваіх даўго пазбавіўся. Едуць яны ў дом да зяця. Бачаць — дым клубамі, полымя на паўнеба.

— Вось бяда, вось гора! — кажа зяць. — Згарэў мой высокі дом, загінула мая капуста, паплавіліся мае сырьы. Застаўся ў нас з табой, жоначка, толькі твой пасаг!

Цесць і рот разявіў — вось табе і багаты зяць!

А жоначка — свайму мужу:

— Дарагі мой! Пасагу ж у мяне няма!

Паглядзеў тут фурман на ўсю кампанію, пытае:

— А хто мне будзе плаціць, паны добрыя? Давядзецца мне самому з вами разлічвацца!

Узяў ён сваю пугу і давай лічыць панам рэбры, б'е ды прымаўляе:

— На чужы каравай рот не разявай!

Беларускае кіно ў Гданьску

Стараннем Генеральнага консула Рэспублікі Беларусь у Гданьску, Міхала Аляксейчыка, з 14 па 21 чэрвенья г.г. адбыліся дні беларускага кіно. Можна было паглядзець мастацкія, дакументальная і анімаваныя фільмы. Спярша ў Расійскім асяродку навукі і культуры, пазней у студэнцкім кінатэатры „Жак”. Вялікая рэкламная акцыя — у радыё, прэсе, тэлебачанні, на жаль, не прыцягнула зашмат аматараў беларускага кіно. Усе фільмы мелі магчымасць паглядзець тутэйшыя беларусы і горстка паліякаў з крэсаў. Так што на кожным фільме не было больш за 40 асоб. А „Дзікае паляванне карала Стаха” ў кінатэатры „Жак” глядзела толькі сем асоб (да канца фільма датрывалі толькі чацвёра). Што можна было тады пабачыць?

Дэлегацыя Нацыянальнай кінастуды „Беларусьфільм” прывезла з сабой мастацкія фільмы: „Дзікае паляванне карала Стаха” (1979), „Белые росы” (1983) і „Поводырь” (2001). У рэкламе фільмаў супрацьставілася іх амерыканскому кіно. На жаль, усе гэтых фільмы, хаця рознага часу прадукцыі, спалучала руская мова, што асабліва мястэчкамі беларусамі было прынята адмоўна. Нават фільм „Дзікае паляванне карала Стаха”, зроблены на аснове аднайменнай аповесці Уладзіміра Караткевіча быў рускамоўны. Можа тыя, якія не чыталі Караткевіча, савецкі фільм успрыялі нармальна. Для мяне быў ён доказам того, як можна выкарыстаць беларускі нацыянальны, прытым антырасійскі твор, выкідаючы з яго і антырасійскасаць, і беларускасць. Так і атрымаўся даволі нуднаваты, хаця з вялікай дозай містыкі, двухгадзінны фільм (рэжысёр Валеры Рубінчык). Крытыка ўся зводзілася да сцвярджэння, што як на тыя часы, гэта і так добра.

Ну што ж, здавалася б сучасны маральна-псіхалагічны фільм „Поводырь” Аляксандра Яфрэмава, першы мастацкі фільм зроблены ў „Беларусьфільме” ў XXI стагоддзі павінен мець за сабой усе хібы савецкага часу. Сюжэт

фільма даволі наўмы: пазбаўленая зро́ку жанчына пазнае мужчыну Арцёма з сабакай Мальчыкам. Аднойчы Арцём уключаеца ў бойку, за што трапляе пад арышт, а Мальчыкам апякуеца жанчына. Пасля арышту прыходзіць да жанчыны, у якой жыве без яе ведама і ў яе ўлюбленаца. Яго сябра з арышту, акуліст, у рамках медычнага эксперыменту вывозіць жанчыну ў Нямеччыну, дзе ёй вяртаюць зрок. Фільм канчаецца хепі-эндам. Наогул сцэны ў фільме нагадваюць еўрапейскі парадак у пад'ездах, на вуліцах, у метро. У фільме паяўляюцца і сотовыя тэлефоны і беларускія капиталісты, але неяк ніхто не гаворыць пра палітыку ў той рэчаіснас-

ці. Я, праўда, мела асацыяцыю з польскім кіно 80-х гадоў г.зв. „маральнага непакою”. У гэтым фільме руская мова выняткова гучыць натуральна, асабліва калі ўяўвіце сабе сённяшнюю рэчаіснасць у Рэспубліцы Беларусь.

„Белые росы” Ігара Дабралюбава — гэта з глыбокім сэнсам камедыя пра адміранне беларускай вёскі. Дзівіць толькі, чаму пажылыя жыхары падмінскай вёскі размаўляюць на акуратнай рускай мове, калі і зараз у беларускіх вёсках і мястэчках людзі размаўляюць на „трасянцы”.

Документальныя фільмы былі на беларускай мове: „Партрэт на фоне замка” (1992) Юрыйя Мрухіна і трэх фільмы

Шаноўны Дырэктар Нацыянальнай Кінастуды „Беларусьфільм”, Шаноўныя рэжысёры і акцёры!

Няўжо такі забіты, няўжо такі мёртвы мой народ?

(Уладзімір Караткевіч, „Дзікае паляванне карала Стаха”)

Прыемна было паглядзець Ваши фільмы ў Гданьску падчас Тыдня беларускага кіно. Аднак трывожыць нас, беларусаў, якіх лёс сюды закінуў жыць, пайсюдная рускамоўнасць: мастацкія фільмы, якія Вы прывезлі — на рускай мове, на рускай мове размаўляла большасць Вашай дэлегацыі.

Так нам хацелася пабачыць беларуское кіно — не з назвы, а з беларускай мовай, з беларускім сюжэтамі і эпізодамі. А так атрымалася, што наўват фільм „Дикая охота короля Стаха” з часоў БССР (на аснове глыбока патрыятычнай кнігі Уладзіміра Караткевіча „Дзікае паляванне карала Стаха”) пазбаўлены выкаванняў герояў пра долю Беларусі. Можа зараз варта пачытаць У. Караткевіча і пачаць рабіць фільмы, якія адпавядаюць нацыянальному духу Рэспублікі Беларусь, яшчэ ўсё-такі незалежнай дзяржавы. Дарэчы, ірытуе падыход у фільмах да бе-

ларускай мовы — у фільме „Белые росы” руская мова ў вуснах старых вяскоўцаў гучыць штучна і ненатуральна. Ці беларуская мова ў паказаных фільмах адмоўна пайплывала б на іх мастацкі ўзровень? Ці сталі быны менш зразумелымі і вартаснымі? Сумняваюся. Нам здаецца, што мова павінна быць адметнай рысай беларускага кіно. Няўжо беларускія рэжысёры і акцёры саромеюцца роднай мовы? Няўжо хочуць разам з іншымі манкуртамі давесці да яе поўнага занядбу?

Можаце перад намі тлумачыцца афіцыйнай двухмоўнасцю ў Рэспубліцы Беларусь, ці Вашай рускай нацыянальнасцю. Але ж Вы з'яўляецеся элітай беларускай нацыі і дзяржавы. Як тады можам успрымаць Вашае тлумачэнне мы, беларусы, якія жывем у Польшчы і даражым беларускім словам, стараемся не забыць роднай беларускай мовы, без якой ці можа існаваць нацыя і дзяржава.

Хочацца, каб беларускае кіно было сапраўды беларускім — з беларускай мовай, беларускімі сюжэтамі, беларускай музыкай.

Праўленне Беларускага культурнага таварыства „Хатка” ў Гданьску
Гданьск, 17 чэрвенья 2002 г.

Рычарда Ясінскага „Наваградскі дыяр’юш” (1997), „Але асталася музыка” (1998), „І ў сподку бачыць месяца” (2001). Пры падборцы фільмаў, як патлумачыў Генеральны консул Рэспублікі Беларусь, кіраваліся супольнай гісторыяй, тым што спалучае, а не дзеліць польскі і беларускі народы. І так гледачы мелі нагоду пабачыць замак у Нясвіжы і сучасных нашчадкаў Радзівілаў, якія жывуць у Польшчы, у Вялікабрытаніі і часам наведваюць сваю радзіму. Пра выдатных людзей у гісторыі двух народаў — Адама Міцкевіча і Міхала Клеафаса Агінскага — былі два наступныя фільмы. Наваградак і Залесце сталі блізкімі мястэчкамі для тых, якія глядзелі гэтыя фільмы. Апошні фільм быў крыху іншы — пра польскі маладзёжны тэатр у Рубяжэвічах, які існуе там 10 гадоў. Шкада, што рэжысёр не паказаў пэўнага феномена Рубяжэвічаў — да вайны, калі Рубяжэвічы былі ў Польшчы, існаваў там беларускі аматарскі тэатр, гурток Беларускага інстытута гаспадаркі і культуры, адтуль выйшаў беларускі ксёндз Віктар Барысевич. Цікава, ці пра тое ў Рубяжэвічах памятаюць? Сустрэча з рэжысёрам Рычардам Ясінским вялася на польскай мове, бо — як сам заявіў — ён паляк па нацыянальнасці. Гледачам здаецца падабаліся фільмы, што бачна было па выказваннях у адрас рэжысёра. Пры нагодзе мы даведаліся, што пад яго рэжысурай паўстаў фільм пра Міхася Забэйду-Суміцкага. Можа некалі ўдасца яго паглядзець.

Апрача Рычарда Ясінскага дэлегацыю „Беларусьфільма” склалі: яе дырэктар Вячаслаў Шанько, рэжысёр Аляксандр Яфрэмав і актрыса Валерия Арламава. Як выявілася пасля сустрэчы з імі становішча „Беларусьфільма” ненайлепшае — кінастудыя на год атрымлівае ад дзяржавы грошы на трэх мастацкіх фільмаў і 15 документальных. Хаця ў назве кінастуды ёсць прыметнік „нацыянальная” паводле дэманстраваных фільмаў і выказванняў дэлегацыі, цяжка сказаць пра такую менавіта спецыфіку кіно ў Рэспубліцы Беларусь. І дай Бог, каб яна такая ўрэшце была — не з назвы, а перад усім са сваёй прадукцыі.

Лена ГЛАГОУСКАЯ

Фільмавы вечар

У гэтым тыдні працягнуло трох фільмы, якія ліпеньскія вечары могуць учыніць больш прыемнымі і запэўніць незабытую ўражанні. Схільць яны гледачоў да задумы, выклікаючы смех, а нават выцісніцу слёзы.

„Крывавая нядзеля” — узнагароджаны на фестывалі ў Берліне фільм Поля Грынграса гэта мастацкае апісанне падзеяў ад 30 студзеня 1972 года ў мястэчку Дэры ў Паўночнай Ірландыі, калі мірную дэмантрацыю, арганізаваную грамадскім рухам Сівіл Райт заатакавала армія Вялікабрытаніі, забіваючы і ранячы каля 50 асоб. Да гэтай пары невядома, ці першай заатакавала брытанская армія, ці адказала толькі на тэрарыстычную атаку IRA.

Галоўныя героі — гэта Айвэн Супер (Джэймс Нэсбіт), адзін з лідэраў Сівіл Райтс, палітык-ідэаліст, які хоча міру, Джэры Донаху (Дэклан Даддзі) семнаццацігадовы бунтавік, Патрык МакЛін (Ніколас Фарэл) камандзір брытанскай арміі, дыслатараванай у Дэры, адказны за правядзенне крывавай аперациі, распрацаванай ягоным шэфам — генералам Робэртам Фордам (Эдэл Сміт). Акцёры вылучаюцца аскетычным спосабам ігры, дзякуючы чаму можна іх парадунаць да сапраўдных герояў з 1972 года.

Уражвае сцэна разгрому маніфестаціі, калі гіне малады чалавек, трymаючы паднесеную ўгару белую хустку, сімвал міру....

„Самотныя” аўтарства іспанскага рэжысёра Беніта Самбрана гэта гісторыя старэйшай жанчыны (у гэтай ролі Мар’я Галіяна), якая прыязджае ў Мадрыд, каб апекавацца сваім хворым мужам (Пако дэ Оска) у шпіталі пасля цяжкай аперации. Затрымоўваеца яна ў сваёй дачкі Мар’і (якая прымае яе без ахвоты). Пятнаццаць гадоў таму Мар’я ўцякла з роднай вёскі, бо не могла цярпець атмасферы ў сваёй хаце. Жыццё аднак не складаеца найлепш... Наймае ліхую кватэру ў непрыязнай ваколіцы, працуе прыбральщицай, наладжвае бессэнсоўныя раманы і... зацяжарвае.

Прыезд маці пачаткова раздражняе Мар’ю, аднак з часам памагае перанесці цяжкія хвіліны. Застануленая жыццём да ролі служанкі, якая мае даглядаць мужу маці — простая жанчына не мае ўжо сі-

лы, часу ані ахвоты бунтавацца. Пераносіць свой лёс да канца з лагоднай, хаця смутнай усмешкай.

А цяпер камедыя! „Выдатная з яго дзеўка” гэта гісторыя трох „плейбояў” — Адама, Дэйва і Дуфэра, якія трацаць дах над галавой. Каб выйсці са складанага становішча, пры дапамозе гриму і жаночага адзення перамяняюць ў прыгожых дзяўчат і атрымоўваюць кватэру... у жаночым інтэрнаце.

Дэйв (у гэтай ролі Барэга Уотсан, вядомы з серыяля „Сёмае неба”) улюбленацца ў Лію (Мэліса Сэйгмілер), якая мужчын трymае ад сябе далёка. Адам (Майкл Розенбаум) і Дуфэр (Гарланд Ульямс) таксама перажываюць многа камічных сітуацый, якія выклікаюць у гледачоў слёзы смеху. Запрашаю ў кіно!

Паўліна ШАФРАН

ШКОЛЬНЫ ПАЭТЫЧНЫ КОНКУРС

У лістападзе мінулага года выступаў я ў Падставовай школе н-р 45 імя Яна Паўла II у Беластоку. Чытаў свае вершы і падпісваў дзеткам свае паэтычныя зборнікі на польскай мове. Мае вершы таксама дэкламавалі вучні школы.

Гэта школа актыўна працуе з іншымі школамі Беластока. Ад трох гадоў праводзіць яна паэтычныя конкурсы для вучняў I-3 класаў беластоцкіх падставовых школ.

11 чэрвеня г.г. адбылося ўрочыстасце падвядзенне вынікаў чарговага трэцяга паэтычнага конкурсу пад лозунгам „Мая Айчына”. Конкурсная камісія прыдзяліла 1-3 месцы 32 вучням-пераможцам з восьмі беластоцкіх падставовых школ (5, 12, 14, 20, 32, 45, 49 і 50). Вершы пераможцаў падрыхтавалі да друку настаўніцы 45-й школы Галіна Назарук і Анна Стэфанчук. Камп’ютэрны склад выканала Тэрэса

Ляшчынская-Козак. Атрымаўся прыгожы паэтычны зборнік з графічнай выявай помніка Ф. Шапену на вокладцы.

Усе вучні-пераможцы конкурсу былі запрошаны з бацькамі на яго падсумаванне. З уступным словам выступіў дырэктар школы н-р 45 Пётр Гурскі, падкрэсліўшы асабліва значэнне конкурсу ў прызвішні дзесяці любові да паэзіі і заахвочванні іх да творчай працы.

Я быў запрошаны на мерапрыемства як ганаровы гостъ. Усе дзесяці пераможцы конкурсу, чытали свае і мае вершы, пры-

свечаныя Айчыне. Я прачытаў некалькі сваіх вершаў і прыгадаў мае першыя паэтычныя спробы ў дванаццацігадовым узросце, калі я быў вучнем падшэхнай школы ў Орлі ў міжваенны перыяд. Настаўніца Анна Стэфанчук правяла са мною публічную размову, прысвяченую майму творчаму шляху. Уручыў я таксама дзеткам-пераможцам конкурсу прызныя ім школай скромныя ўзнагароды і атрымаў на заканчэнне бел-чырвона-белыя ружы.

Віктар ШВЕД

Сkit Апостала Андрэя.

Гасцінны дом у скіце Буразеры. На першым плане падрыхтоўка да будовы новага храма.

На святым паўвостраве Афон ⁽³⁾

Сярод манаҳаў

Са сталіцы Афона, Карыеса, выйшлі мы па шырокай гравійнай дарозе, але пасля павярнулі на вузенькую сцяжынку, каб хутчэй дабраца ў скіт Буразеры. Ідучы, заўважылі новую будову. У скіце Буразеры таксама наткнуліся на будаўнічыя працы. Іерамана Гаўрыл, які нас спаткаў, паведаміў, што началася будова новай царквы. Пры будове працаўалі рабочыя з Расіі. Пасля яшчэ некалькі разоў спатыкалі мы людзей з былога Савецкага Саюза, якія працаўалі ў манастырах, або шукалі працы.

Айцец Гаўрыл вельмі сардечна прыняў нас і запрасіў на традыцыйныя грэчскія пачастунак. Паспрабавалі мы лукумі, посную страву ў выглядзе жэле пасыпаную цукровай пудрай і запілі халоднай водой з дабаўкай гарэлкі, якую манаҳаі самі робяць на паўвостраве. Айцец Гаўрыл запрасіў нас на раней падрыхтаваны абед. Паколькі быў гэта велікодны перыяд, атрымалі мы святочнае харчаванне — яйкі, сыр і гародніну з манастырскага агарода. На закуску далі нам апельсіны, а ўсё запівалі халоднай водой і віном, якія стаялі ў невялікіх збаночках. Манастырская будынкі так збудаваны, што ў сталовай не адчувалася спёкі. На адварот, было халаднавата.

Пасля адпачынку пайшлі мы на вічэрняе багаслужэнне ў царкву св. Мікалая Цудатворца. Першы раз апінуўся я ў стасіdle — вялікім крэсле з падпоркамі для рук, якіх многа расстаўленыя было пад сценамі храма. Паколькі багаслужэнні на Афоне даволі доўгія ў будні, а перад вялікімі святамі працягваюц-

ца ноччу нават звыш дзесяці гадзін, то патрэбны манаҳам невялікі адпачынак. У стасіdle можна стаяць абапёршыся на падпоркі, прыесці крыху на вузеньку дошчачы апіраючыся надалей на падпорках або разлажыўши сядзенне сядзець. Сядоцу манаҳі або прысядаюць толькі тады, калі дазваляеца гэта рабіць. У час важнейшых момантаў багаслужэння манаҳі стаяць. Хаця ход вічэрняга багаслужэння быў падобны да вічэрняй, якія адбываюцца ў нашых цэрквях, то цяжка было сачыць за ім, паколькі незразумелымі былі слова. У царкве прыкладаўшыся мы да часціцы св. Крыжа Гасподняга і да ікон, у тым ліку да Іверскай іконы Божай Маці, копія якой некалькі гадоў таму трапіла на Святую Гару Грабарку, і іконы св. Мікалая. Пасля багаслужэння і вічэрні пайшлі мы паглядзецы будынкі манастыра і крыху пазнанеміца з манастырскімі заняткамі.

Сkit Буразеры з'яўляеца самастойнай па ўтрыманні царкоўнай адзінкай, а галоўны даход манаҳі атрымліваюць ад продажу пісаных і друкаваных ікон. У іканапіснай убачылі мы пісаную вялікую Іверскую ікону Божай Маці, велізарная друкаваная іконы і плашчаніцы. Зайшлі мы ў памяшканне з прыладамі для выбірання і перахоўвання мёду. У скіце ёсць свая пасека і манаҳі выкарystоўваюць пчалінья працукты для харчавання і вырабу свечак. Далей былі памяшканні, дзе выконваліся ваксовыя свечкі і ладан. Побач манастыра — сад і агарод, адкуль браліся плады на манастырскую сталу. Каля царкоўкі св. Міка-

лая, у якой звонку праводзіліся рамонтныя работы, знаходзяцца келлі манаҳаў, а наспураць — гасцінны дом для паломнікаў. Пасялілі нас у прыгожых трохмесных пакоях, якія звязаныя і парадкам. Маглі мы свабодна карыстацца кухні, рыхтаваць гарачыя напіткі. Айцец Гаўрыл навучыў нас рабіць каву па-грэчанску і ўгасціў вельмі смачнай афонскай гарбатай. З тэррасы гасціннага дома відаць прыгожыя краявіды. З расліннасці вытыркаліся невялікія хаткі, келлі манаҳаў і паслушнікаў.

На другі дзень раннія багаслужэнні распачыналіся ў чатыры гадзіны паводле грэчскага часу (у тры гадзіны паводле нашага). Аднак мы былі змучаны і не ўсталі так, каб паспесь на пачатак багаслужэння. Пасля Святой Літургіі пайшлі мы на снеданне, якое на гэты раз было посным. У серады і пятніцы, незалежна ад таго, што быў святочны паслявелікодны перыяд, манаҳі ў скіце Буразеры не елі нават і расліннага алею. Гэта тычылася таксама і паломнікаў. З'елі мы хлеб з джэмам і раслінную страву, а на закуску далі нам аліўкі. Усё запілі гарачай гарбатай.

Падмацаўшыся, разам з іераманаҳам Гаўрылам паехалі мы ў Карыес, каб у сталіцы і наваколі паглядзецы цэркви і манастырскія збудаванні. Павывалі мы ў грэчскім манастыры Катламуш і сербскім скіце манастыра Хіландар, дзе жыве толькі адзін манаҳ. Там убачылі неспатыканую ў нас ікону Божай Маці „Кормячая малаком”. У старым манастыры Катламуш, заснаваным яшчэ ў XII стагоддзі, вельмі прыгожы пазалочаны іканастас. Манаҳ, які знаёміў нас з жыццём манастыра і яго гісторыяй, звярнуў нашу ўвагу на ікону Праабражэння Гасподняга і старыя іко-

ны Божай Маці, якія ацалелі ад пажару. Зараз аказваюць яны аздараўляльнае ўздзяянне на молячыхся перад імі. Паколькі ў магазінах Карыеса было многа царкоўных вырабаў, рашыліся мы купіць іконкі і дробныя падарункі. У пакупках сваім вопытам дапамог нам айцец Гаўрыл. Завёў ён нас да манаҳа пра-жываючага ў сталіцы, які па оптавых цэнах прадаў нам свае вырабы.

Перад вяртаннем у скіт Буразеры на-ведалі мы Андрэйскі скіт. Хаця раней быў ён рускім, а зараз лічыцца грэч-скім, то жывуць там манаҳі з розных краін. Яшчэ да нядайна стаяў ён пусты, паколькі памерлі апошнія рускія мана-ҳі, якія раней там жылі. Яшчэ перад уз-нікненнем Савецкага Саюза скіт гэтых быў самым шыкарным на Афоне. Заснаваны ў пачатку XIX стагоддзя атрым-ліваў пастаянную дапамогу ад рускіх цароў. Царква св. Апостала Андрэя, у якую мы зайшлі, яшчэ і зараз з'яўляеца найбольшым храмам не толькі на Афоне, але і на Балканах. Падчас пажа-ру ў 1958 годзе частка царквы была знішчана, але пасля адбудавана. Знаходзіцца ў ёй вельмі прыгожы багата пазалочаны іканастас і святыня — галава Апостала Андрэя Першаванага, які пра-паведаваў сярод славян. Ад нядайна адкрыта ўжо ніжня цэрквя св. Алякс-сея Маскоўскага. Побач царквы і кор-пуса, дзе жывуць манаҳі, знаходзіцца Тэлагічная школа.

Пераначаваўшы ў Буразераўскім скіце і разам з айцом Гаўрылам падрых-таваўшы план нашай пабыўкі на Афоне, адправіліся мы ў падарожжа па паў-востраве.

(працяг будзе)

Аляксей МАРОЗ

Фота аўтара

Непаладкі 3-за веравызнання

Маруся паходзіла з заможнай сялянскай сям'і. Закончыўши пачатковую школу пайшла вучыцца ў Беласток у харчовы тэхнікум. Вучобу закончыла яна паспяхова і стала працаўаць кухар-кай у прадшколі. Жыла ў цёткі, за кватэру не плаціла, бо цётка была адзінкай, а кватэру мела вялікую. Было ім добра жыць разам, а і цётцы было з кім пагутарыць на роднай мове.

Пазнаёмілася Маруся з хлопцам з суседніяй вёскі і яны разам сябравалі пяць гадоў. У той час Марусіны бацькі купілі ў кааператыве кватэру і перайшла Маруся жыць у сваё новае жыллё.

Саша працаўаў шафёрам у будаўні-

чым прадпрыемстве. Працы было шмат, часта працаўаў па-за нормай, каб больш зарабіць грошай. Саша быў сіратою. Яго бацькі пайміралі, калі ён быў невялікім хлапчуком. Выходзіла Саша сястра, якая жыла ў горадзе ў сваім прыгожым даме-катэджы.

Задумаў Саша жаніца з Марусіяй і маладыя записаліся ў ЗАГСе. Царкоўнага шлюбу не бралі, бо... шкада было грошай на вяселле. На цывільным шлюбе былі толькі сведкі, Марусіны бацькі ды Сашава сястра з мужам. Згулялі скромнае вяселле.

Саша пасяліўся ў Марусінай новай кватэры і пачалося сямейнае жыццё.

Нарадзілася ў іх троє дзетак — два сыны і дачка. Былі яны здольнымі і вельмі добра вучыліся. Хоць бацькі не павраліся шлюбам у царкве, але дзеці хадзілі ў царкву і верылі ў Бога.

Найстарэйшы сын Барыс, пасля вайсковай службы пазнаёміўся з Гражынай, якая была іегавісткай. Барыс перайшоў на жончына веравызнанне і стаў „сведкам Іеговы”. Цяпер сваіх бацькоў не хоча прызначаць, сароміцца, што яны праваслаўныя.

Другі сын, Міхал, штудзіраваў у Беластоцкім політэхнічным інстытуце. У час студыяў пазнаёміўся быў з Басяй, каталічкай. Дружылі з сабою чатыры гады і закончыўшы вучобу надумаліся павраліцца шлюбам. Бася *перацягнула* Міхала на каталіцкае веравызнанне. Жывуць яны ў Басіных бацькоў, а да ягоных бацькоў мала хіляцца, бо яны — кацапы.

Дачка Ганна закончыўшы навуку

вышла замуж за Геніка, таксама католіка, і павраліся яны шлюбам у касцёле. Геніка маці то проста не можа глядзеца на кацапаў і нявестку абзывае рознымі словамі і не пускае да сваіх бацькоў.

Аднойчы, калі Маруся з Сашам прыехалі наведаць сваіх старэнкіх бацькоў на вёску, мне прыйшлося пагутарыць з ёю. Сказала Маруся мне, што лепш не мец дзяцей, чым яны памяняюць веравызнанне, бо не прызнаюць бацькоў і не пускаюць сваіх дзетак, каб наведалі ба-булю і дзедка. — Цяжка і сумна нам цяпер жыць. Калі прыходзяць святы, то нам, старым, трэба плакаць а не весяліцца, бо нікога не чакаем, нікто не прыедзе, — расказвала Маруся.

Такое вось жыццё бацькоў, якіх дзеткі памянялі веравызнанне. Але не ўсе католікі такія кепскія, многім веравызнанне не перашкаджае.

Мікалай Лук'янюк

Бандарскае шчасце

Частка другая: Гатэль

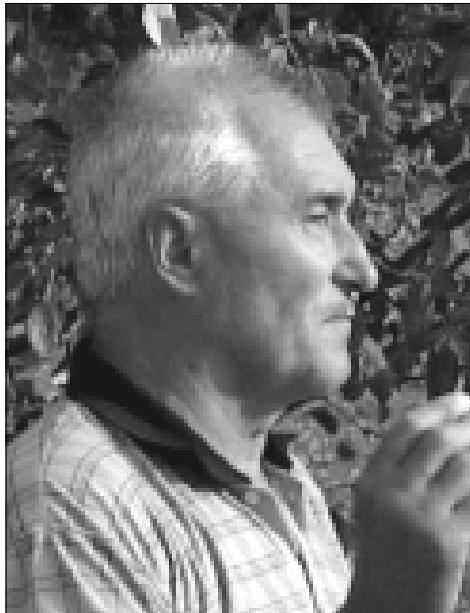
На двары, перад адным з пад'ездаў чатырохпавярховых блёкаў стаіць стол прыкрыты зялённым сукном. За ім не-калькі асоб. Навокал іх натоўп. Хто стаіць, хто сядзіць на лаўцы, хто проста на траве. Між дарослымі бегаюць і гойсаюць на роварах дзеци. Гэтаму відовішчу прыглядаюцца з акон навакольных дамоў паморшчаныя твары старэч. Рашаецца лёс гатэля пры вадасховішчы Семяноўка ў вёсцы Бандары.

— У ім калісьці бурліла жыццё, ад-пачывалі сотні беласточан і людзей з іншых куткоў Польшчы, — павышаным голосам тлумачыць презіденту му і ўсяму вечу Мікалай Міруць, — а цяпер што? Мёртвая цішыня. Гэта зроблена на тое, каб мы аддалі яго па-дарма.

— Пане Міруць, турысты былі, але больш іх не будзе, бо ў вадасховішчы гнілая вада, — не менш узбуджана выступае Здзіслаў Канікоўскі, арандатар гатэля, які падаў Радзе гміны Міхалова прапанову яго выкупу. — Я гаварыў

з лекарамі. Яны асцерагаюць, што купанне ў Семяноўцы пагражае хваробамі дыхальных шляхоў.

— Мы купаемся і дзякую Богу здаровыя, — не саступае Мікалай Міруць. —

Мікалай Міруць.

Водарасці прыдумалі ваншы памагатыя, каб абясцэніць тут зямлю.

Здзіслаў Канікоўскі, якога Мікалай Міруць увесь час называе „Канюхоўскі”, хапаецца за галаву, потым за сумку і ўжо, здаецца, пакіне гэтых людзей саміх сабе, бо не хоча чуць такіх недарэчнасцей. Але, прайшоўшы метраў пяць, спыняеца.

Аб'ект пажадлівасці: чатырохпавярховы гатэль і два гектары зямлі вакол яго. Надзел прымыкае да Семяноўскага вадасховішча. Права арэнды да 2015 года мае Здзіслаў Канікоўскі з Беластока. У сувязі з тым, што пасля таго як у вадзе знайшлі шкодныя водарасці, аколіца згубіла турыстычную прывабнасць, хоча ён пераўтварыць гатэль у Дом сацыяльнай апекі для псеічнай хворых. Каб змяніць прызначэнне аб'екта, трэба быць яго ўласнікам. Канікоўскі запрапанаваў Радзе гміны Міхалова за гатэль і зямлю 600 тысяч злотых. Гміна была б гатовая прадаць нерухомую маёмасць за мільён злотых. Зышлі на 800 тысяч, з тым абумоўленнем, што Здзіслаў Канікоўскі створыць месцы працы мясцовым жыхарам. Але якраз мясцовым не падабаецца ні новае прызначэнне гатэля, ні тое, што яго ўласнікам мае быць Канікоўскі. Не ве-раць, што знойдуць у яго працу.

Здзіслаў Канікоўскі.

— Ён нам ужо раней гэта абяцаў, калі стаў арандатарам, — кажа Міраслаў Андраюк. — І што, прыняў адно рэнцістай, каб не плаціць за іх узносай на ахову здароўя. А ўсіх здарowych пазвальняў.

— Бо пілі, — агрываецца Канікоўскі. — Зрэшты, што тут гаварыць, рашэнне прымае Гмінная рада, а не жыхары Бандароў.

— Няпраўда, — абрэзвае такую дыскусію войт Міхалова Славамір Ёська, — гэта маёмасць усіх гміны, значыць і жыхароў Бандароў. Таму яны таксама маюць свой голас у вырашэнні яе будучыні.

Жыхары Бандароў пакарысталіся сваім правам. Вясковая рада рашуча запратэставала супраць продажу гатэля Здзіславу Канікоўскаму.

— Тыя 800 тысяч то смех, — кажа Мікалай Міруць, — тым больш, што гміна ў апошніх гадах выдатковала на рамонт будынка 400 тысяч. Трэба паклікаць экспертаў і абавязаць аукцыён. Гэтая маёмасць пойдзе сама менш за пяць мільёнаў. Мы не пагаджаемся таксама на змену прызначэння гатэля. Няхай надалей аставаўся б даступным усім месцам ад-пачынку, курортам. Калі „Канюхоўскі” хоча рабіць Дом сацыяльнай апекі, няхай выкарыстае на гэта якую апусцелую школу, напрыклад у Луплянцы. Хворыя напэўна не будуць плаваць на лодках.

— Я хацеў тут стварыць 80 месцаў працы, — гаворыць ужо знатоўпу Здзіслаў Канікоўскі, — але калі мне гэта не ўдасца, няхай людзі ідуць са сваёй крыўдай да пана Міруця. Няхай ён іх забяспечыць працай.

— Вы нас не страшыце, а бойцеся са-мі, — адказвае на гэта Мікалай Міруць.

— Мы збіраем доказы на ваншы камбіна-

цы і вышлем ліст у пракуратуру. Гэта ад-паведная ўстанова, каб вам заняцца.

Абяцанне Мікалая Міруця Вясковая

рада Бандароў выканала. Няцяжка было

гэта зрабіць, бо за дзесяць гадоў сваёй

дзейнасці Здзіслаў Канікоўскі ў Бандарах

шмат каму на мазоль наступіў.

А вось Гмінная рада Міхалова наўрад ці прыме-
якое рашэнне ў гэтай справе перад восень-
скім самаўрадавым выбарамі.

Мікола ВАЎРАНЮК

Фота аўтара

Чужое не корміць

Прачытаўшы допіс Мікалая Вара-
нецкага „У Нараўцы святуюць Яна”,
успомніўся мне фэст у канцы пяцідзеся-
тых гадоў.

У адным з будынкаў па вуліцы М. Буч-
ка ў Гайнайці змяшчаліся маладзёжныя
арганізацыі: ЗМС, ЗМВ, ЗГП і Аддзел Бе-
ларускага таварыства. У гэтым апошнім
якраз пачынаў першую працу.

Набліжалася 7 ліпеня, дзень царкоў-
нага фэсту ў Нараўцы. Дзеячы названы
арганізацыі рашилі арганізаваць
там латарэю. Ініцыятарам быў сакра-
тар Гайнайскага ЗМС Мікалай Казак.
Падтрымаў ідэю белавежац Лявон

Майсяюк, які з таварыства перайшоў
працаўваць на радыё. Я лічыўся суаргані-
заторам. Кожны з нас атрымаў назна-
чаныя задачы. Мікалай Казак, напры-
клад, рыхтаваў латарэйныя билеты. Па-
колькі сам не мог заняцца штампаван-
нем некалькіх тысяч билетаў, дык папра-
сіў у дырэктара прафтэхчулышча не-
калькі вучняў у дапамогу.

Выязджалі раніцай у Нараўку з на-
дзеяй, што латарэя закончыцца пасплю-
хова і вернемся ў Гайнайці з нядрэн-
ным прыбыткам. Чакаў нас сюрприз.

Стаяла цудоўнае сонечнае надвор'е.
Многія гайнавяне рашилі пакарыстаць

лым у кнізе „Брест. Энциклопедич-
ский справочник” (выдадзенай у Мін-
ску ў 1987 г.) на стар. 400 старанна на-
друкавана:

**1939, 15 сенцября. Захват Бреста вой-
сками фашистской Германіи.**

Расейская прымаўка кажа: „Не гавары
што ведаеш, але ведай, што гаворыш”.

(рг)

Ад рэдакцыі: Гэтым допісам спыня-
ем друк адгалосак па артыкулах „Уні-
каць недарэчнасцей” і „Пазбягаць не-
дакладнасцей”.

ца нагодай і падаліся ў Нараўку. Вер-
нікі згуртаваліся ля храма св. Іаана
Хрысціцеля, а аматары загарання за-
ляглі на пляжы над рэчкай Нараўкай.
Сярод гэтых апошніх знаходзіўся кі-
раунік Павятавай бібліятэкі ў Гайнайці
Тадэвуш Ш.

Калі прылаўка з латарэй сабраўся
народ і прагна глядзеў на вітрыну з уз-
нагародамі. А было чым захапляцца.
Радыёпрыёмнік „Піянер”, ручны гад-
зіннік „Пабеда”, кухонныя прылады,
фотаапараты прыцягнулі ахвотных па-
карыстаща шчасцем. Пад кожнай уз-
нагародай віднёў нумар выйгранага ла-
тарэна белета.

Латарэя пачалася перад абедам. Зра-
зу выстраілася чарга. З сумам адыходзі-
лі прайграныя з пустымі белетамі. Рап-
там пачуўся голас у натоўпе: „Выйграў
гадзіннік”. Вестка маланкай абліяцела
плошчу. Глуміўся народу чарзе, а мы раз-
даваліся: „Будзе заробак”. Праз мінуту
пяцнаццаць выдалі другі гадзіннік, што
насцярожыла нас. „Няўжо памылка?” —
думалі. — У адным жа пакеце знаходзі-
лася адна з асноўных узнагарод, а тут
раптам... два гадзіннікі. Калі трэці
„шчаслівы” прад'явіў, што і ён выйграў
гадзіннік, дык мы рашилі стрымашць про-
даж латарэйных белетаў. Мікалай Казак
падаўся на пастарунак міліцыі, а нам
сказаў затрымацца з хлопцам, які вый-
граў апошнім гадзіннік. Нядоўга чакалі

на стоража парадку. Камісіяна разарвалі
мы непрададзеныя белеты. Тады выяви-
лася, што адзін выигрышны белет быў
сапраўдны, а два фальшывыя. Хлапчук
хутка выявіў ад каго атрымаў шчасліві
латарэйны белет. Міліцыянер падаўся на
пляж. Калі падыходзіў да моста, дык
прыкметні, як высокі хударлявы мужчына
кідаў у рэчку булачкі. Калі іх вылаві-
лі, аказалася, што замест каўбаскі ў бу-
тэрбродзе быў фальшывыя латарэйныя
белеты. Прахадзімцам аказалася кіраунік
Гайнайскай павятавай бібліятэкі. Пан
Ш. атрымаў пустыя праштампаныя
картачкі ад вучня. Падстайлены чалавек
падыходзіў да вітрыны, запісваў нумары
асноўных узнагарод, затым перада-
ваў картачку свайму пану. Гэты нумар
ратарам набіваў адпаведны нумар і па-
сылаў за узнагародай.

— Прахадзімца пагубіла тое, што за
хутка хацеў забраць усе узнагароды, —
гаварыў пазней міліцыянер. — Каб
стрымана дзейнічаў, дык пусціў бы вас
з торбамі.

Так вось закончылася наша нешчас-
лівая латарэя на фэсце ў Нараўцы на
св. Яна. Хоць мы не атрымалі прыбыт-
ку і людзям перашкодзіў ў забаве, але
св. Ян не паспрыяў і прахадзімцу. Па-
цярпей ён заслужаную кару, чаго выні-
кам было адхіленне ад пасады. Праўду
кажуць людзі: „Чужое не корміць”.

Уладзімір СІДАРУК

„Бар у Джона”

Вёска Відава каля Бельска-Падляшскага набыла вядомасць не толькі ў горадзе, але і па-за яго межамі дзякуючы кнайпе „Бар у Джона”. Сумніўную славу прыдбала іму кліенты, якія вядуць свайго ро-ду спаборніцтва па размайтых учынках, амаль заўсёды нязгодных з правам. Да гэтай пары мала хто пра гэта ведаў, дзякуючы братэрству заўсёдніка. З аднаго боку „Бар у Джона” з'яўляецца месцам распusty, як гавораць жанчыны, маткі і жонкі паставянных наведвальнікаў, якія не адну ноч пралівалі слёзы з-за сваіх мужчын, якія знайшли ў бары „прытулак” і добрую забаву. З другога боку Джон, па-нашаму Янка, бо так ахрысцілі ўладальніка і шэфа бара, гэта сябра, які заўсёды прыме кліента, а нават, калі няма грошей, напоіць і накорміць (але доўг, часам пабольшаны ў некалькі разоў, не прападзе, будзе занесены ў сыштак, „бо ж ты п'яны быў і нічога не памятаеш, як сяброў частаваў”). Такія сітуацыі характэрны кожнаму працоўнаму дню, а такіх у тыдні ў бары сем, а як трэба то і ночку можна там правесці, таварышаў заўсёды хопіць. Дзіў толькі бяра, што з году ў год у Джона паяўляюцца штораз маладзейшыя дзяўчата, званыя тут таварам, захопленыя машынамі заўсёднікаў бара, кавалераў з алкагольнымі проблемамі ва ўзросце ад 20 да...70 гадоў.

Апошнім часам „Бар у Джона” з'яўлюецца на вуснах не толькі жыхароў Відава, але і ў падляшскіх СМІ. Прычынай гэтаму стала забойства. Сёмага чэрвеня судучы на поле раніцай жыхаркі Відава заўважылі цела мужчыны, які стаяў на каленях ля плota, а на шыі меў зашморгнуты паясок ад штаноў. Пачатковая ўсё ўвага дала на тое, што мужчына закончыў жыццё самагубствам, аднак анатаміраванне

паказала, што прычынай смерці было пашкоджанне шыянага пазванка.

Паліцыя, якая паявілася на месцы здарэння, пачаткова прыняла першую версію, і пасля чатырох дзён, калі ўзнікла падозрэнне ў забойстве, стала шукаць слядоў злачынства. На маё пытанне, ці рэакцыя паліцыі не была спозненай, бо сям'я ахвяры ад пачатку не верыла ў самагубства, камендант бельскай паліцыі Ян Апалінскі адказаў, што ўсё праходзіла згодна з законам і паліцыйнымі працэдурамі.

Паліцыі ўдалося ўстанавіць, што папярэдняга вечара Міхал С., 65-гадовы жыхар Відава, прабываў у славутым бары. Там, падвыпішы крышку, выпадкова штурхнуў аднаго з малодшых паставянных наведвальнікаў. Гэта дало прычыну бойца. Малады чалавек Веслав Н. страціў панаванне над сабой і, як сцвярджаючы наведвальнікі бара, біў старэйшага чалавека нягледзячы на тое, што той страціў прытомнасці і твар яго абліўся крывёю. Сведкамі здарэння было чатырох мужчын, разам з імі малодшы брат Джона, Павел. Мужчыны, пабачыўшы, што Міхал С. не жыве, вынеслі цела з бара, які адразу прыбралі ад крыві, памылі твар ахвяры, паправілі адзенне і перанеслі ягонае цела некалькі хат далей і на паяску павесілі труп на штыкетах. Каб ўсё выглядала натуральна, „самагубцу” аставілі нават гроши.

Арыштаваныя на трэх месцы мужчыны маюць ад 24 да 30 гадоў. Ніводзін з іх не прыцягваўся да крыміналнай адказнасці. Справа будзе мець свой фінал у судзе, аднак нікто не верне жыцця Міхалу С., бацьку і мужу. А „Бар у Джона” далей існуе, прымае новых гасцей, а людская трагедыя была сенсацыяй усяго пару дзён.

Паўліна ШАФРАН

Юбіляры з войтам і кірауніком ЗАГСа ў час святкавання 15 сакавіка г.г.

Медалі шлюбным парам

У народзе кажуць: „Згода будзе, ня-згода разбурае”. Гэтай прымаўкай можна пакарыстацца ў сямейным жыцці. Дзе талерантнасць і зразуменне гасцю, там спакой і шчасце царыць у сям'і.

Презідэнт Рэчы Паспалітай адзначае шлюбныя пары з нагоды 50-годдзя супольнага сужонства. Сёлета ў Чаромхаўскай гміне арганізavalіся дзве імпрэзы па той прычыне: 15 сакавіка і 6 чэрвеня. Ад імя Презідэнта вішаванні і медалі ўручалі юбілярам войт гміны Міхал Врублеўскі. А былі імі: Мар'я і Мікалай Парфенюкі, Яўхім і Параскева Саласцюкі, Мар'я і Ян Саўчукі з Кузавы, Густава і Стэфан Камінскія з Чаромхі-Станцыі.

У чэрвені адзначаюцца: Мар'я і Васіль Назарукі з Вулькі-Тэрехаўскай, Галена і Сцяпан Пракапчукі, Яўгенія і Уладзімір Данілевічы, Мар'я і Тадэуш Кастоўскія, Анна і Мікалай Самасюкі з Чаромхі-Станцыі.

Цырымонія адзначэння юбіляраў праходзіла ў памяшканні ЗАГСа Гмінай управы. Былі кветкі, падарункі, як і многа ўспамінаў за чаркай шампанскага. Пачастунак падрыхтавалі працаўнікі гміны. Мерапрыемства праходзіла ў сямейнай і сардэчнай атмасфэры. Напэўна застанецца ў памяці юбіляраў на доўгія гады.

Уладзімір СІДАРУК
Фота Анны КОЛТАК

У Старым Двары, ля Семяноўскага возера

Рэгаты, фэст і Купальская ноч

6 ліпеня ў Старым Двары (Нараўчанская гміна) над Семяноўскім вадасховішчам арганізавалі рэгаты кабінавых яхтаў, фэст і святкаванне Купальской ночі.

Фэст пачаўся каля гадзіны 21, яшчэ пе-рад заходам сонца. Сцэну пабудавалі на беразе вялікага Семяноўскага возера і выгледала яна быццам палуба карабля, упрыгожаная шматколернымі сцяжкамі. Беларускія калектывы ў прыгожых народных касцюмах выступалі на фоне вялікага люстра вады перад і пасля цудоўнай красы заходу сонца. Панавала вясёлая, прыемная атмасфера. Тут патрэбная быў беларуская песня, каб дадаць атмасферы большай узнёсласці, выклікаць лепшыя душэўныя хваляванні.

І паплыла яна, задорная беларуская песня. Канцэрт пачалі „Нараўчанкі” з Нар-

раўкі. Праспявалі пяць песень. У той час да высокага берага плылі лодкі. Усё больш людзей падыходзіла да сцэны, ахінутай вячэрнім змяркннем.

За імі на фоне бліскучай ад сонечнага зязнення вады выйшаў на сцэну жаночы калектыв „Чаромха”. Співаў ён без акампанемента колішні беларускі народныя песні. У чаромхаўскіх жанчын прыгожыя звонкія галасы і вялікае пачущё рытму. За імі співалі чатыры жанчыны з Вулькі-Тэрехаўскай — „Вульчанкі”. Таксама без акампанемента, але зладжана, добра. Так жалісці співалі дзяўчата летнімі вечарамі на лавачках. Заспявалі навесціную сваю песню „За горамі голубы лігатоў” і на сцэну просьці „Красуняў” з Краснага Сяля. А навокал плыве рамантычны цёплы ліпеньскі вечар. „Красуні” співаюць песні

„Цветочки збірала”, „Я ў суботу радзіла-ся” і „Аддавала маці дочку замуж”. Закончылі песняй пад публіку — гумарыстычную „Як я самагонку гнала”.

Пасля 22 гадзіны вядучыя канцэрт дали магчымасць выступіць міхалоўскаму 3-асабовому (Мар'юш, Адрыян і Славэк) гурту „Сакрэт”. Іх „чадавы” выступ працягнуўся паўгадзіны. Співалі і ігралі на ўесь рэгулятар узмацнільнай тэхнікі. Захавоўлі моладзь танцаваць вакол сцэны, ды й на сцэне.

А гадзіне 22⁴⁵ сцэнай завалодалі вядомыя „Васілечкі” з Бельскі-Падляшскага і хор Гайнайскага дома культуры. За імі выйшла капэла з Дубін, „Цаглінкі” са Старога Ляўкова ды гурт „Аксель” з Нарвы.

Затым пачаўся паказ феерверкаў. Шматколерныя ўспышкі паласалі цёмнае неба над возерам.

Выстрайліся ўсе самадзейныя фальклорныя калектывы і з песняй „Купалінка, купалінка, цёмная ночка” панеслі вянкі на ваду. Вельмі прыгожыя вянкі з валошкі, рабонкаў, ружаў, белай канюшыны, хрызантэмамі і іншых кветак сплялі дзяўчыны жанчыны са Старога Ляўкова і з хору ГДК. Шкада, што за іх выкананне не было ўзнагарод, бо ўсе вянкі былі гэтага варыта. Цяпер не ўсе ўмеюць плесці такія цудоўныя вянкі і гэтая традыцыя гіне.

Народу ў Старым Двары ў Купальскую ночь сабралася вельмі многа. Хто ведае, ці не лепш ладзіць Купалле тут, над Семяноўскім возерам, чымсыці ў Белавежы. Час пакажа.

А ў Старым Двары народнае гулянне працягнулася да белага рання. Калектывы падсілкоўваліся (пякі кілбаскі) ля вогнішчаў. Усе ўздельнікі абрадавага Купалля співалі і танцавалі разам з гуртамі „Сакрэт” з Міхалова і „Аксель” з Нарвы. А хто адпачываў, слухаючы пляўскання хвайлі Семяноўскага возера.

Дык да сустэрэчы праз год! Янка ЦЕЛУШЭЦКІ

Пачакальні-прывіды

Цяпер часта сустрэнем пашкоджаныя пачакальні на аўтобусных прыпынках ПКС. У Новым Ляўкове (Нараўчанская гміна) пабілі і выкінулі дзвёры ды павыбівалі шыбы ў вокнах. У драўлянай пачакальні ПКС у Плянцы ў той жа гміне знішчылі лавачкі і падлогу. У пачакальні ў Сушчы (Міхалоўская гміна) адбілі дошкі ў задніяя сценцы. Цяпер сюды нікто не заходзіць нават у даждж. Як добра

памятаю, гэтыя некалі прыгожыя драўляныя пачакальні (такія найлепш гарманізуюць з пушчанскім краявідам) пабудавалі самі жыхары вышэйзгаданых вёсак на грамадскіх пачатках.

А вось іншы прыклад. Пад канец красавіка ў Старым Ляўкове тамашнюю пачакальню ПКС каля царквы добраўпрадавалі ды памалявалі прыгожай карычневай фарбай. (яц)

Клопаты з аблясеннем

У Бельскім павеце надлясніцты на глядаюць за 15 568 га недзяржаўных лясоў. Займаюцца імі 11 лясных работнікі. Летасць Бельскага староства выдатковала на гэта амаль 111 тыс. зл.

Бюджэтная датацыя на лясную гаспадарку з году ў год змяшнаеца. Няма так-

сама распрацаваных спрошчаных планаў добраўпрадавання лесу, а сяляне, якія ўжо абліясілі свае палі, не атрымалі кампенсацыі за насаджэнні.

Сёлета ўвайшоў у сілу закон аб прызначэнні ворных зямель на аблясенне. У Бельскім павеце 260 сялян падалі заявы на аблясенне больш за 800 га. Ліміт для Бельскага павета — усяго 36 га — несуразны з патрэбамі. Закон выклікаў зацікаўленне сялян аблясеннем грунтаў V і VI калсаў. (ММ)

Niva

ТЬДНЕВІК
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднівіка „Niva”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Бялыніцкі, 2,

ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 10xx 85) 743 50 22.

Internet: http://republika.pl/niva_bielastok/

E-mail: niva_bielastok@poczta.onet.pl

альбо: niva_bielastok@skrzynka.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury.

Галоўны рэдактар: Віталі Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярдланская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярдланская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран.

Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthodruk”, ul. Składowa 9, Bialystok.

Teksty nie zamówionych redakcją nie zwraża. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstu nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wpłaty na prenumeraty na IV kwartał 2002 r. upływa 5 września 2002 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na IV kwartał 2002 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartałowej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 115,00; pocztą lotniczą Europa — 127,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 153,00. Wpłaty przyjmie „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33,

